

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 2025 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

**зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньо-професійною програмою
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування**

на тему: «Кредитний портфель комерційного банку»

Виконавець:

Здобувач 41гр. факультету ФБС

Боднар Єва Яківна _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.,ст. викладач

Добриніна Людмила В'ячеславівна _____

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	6
1.1. Сутність кредитного портфеля комерційного банку.....	6
1.2. Основні елементи формування кредитного портфеля комерційного банку.....	9
1.3. Приципи управління кредитним портфелем комерційного банку	14
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»).....	22
2.1. Основні тенденції у фінансовій діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	22
2.2. Аналіз формування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».....	36
2.3. Аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».....	49
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	58
3.1. Напрямки щодо удосконалення формування кредитного портфеля комерційного банку.....	58
3.2. Застосування методу регресійного аналізу щодо моделювання впливу показників на кредитні ставки АТ КБ «ПриватБанк».....	63
3.3. Рекомендації щодо підвищення якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».....	69
ВИСНОВКИ.....	74
Список використаних джерел.....	77
Додатки.....	81

ВСТУП

У сучасному світі, де фінансові потоки відіграють вирішальну роль у розвитку економіки, кредитування є одним з ключових інструментів забезпечення стабільності та зростання. Комерційні банки, як основні посередники на кредитному ринку, формують свої кредитні портфелі, які є відображенням їхньої діяльності та впливають на їх фінансовий стан.

Кредитний портфель є одним з найважливіших компонентів діяльності будь-якого банку. Він відображає рівень кредитного ризику, прибутковість та стабільність фінансової установи. Ефективне управління кредитним портфелем є запорукою успіху банку та його здатності виконувати свої основні функції - залучення вкладів та кредитування клієнтів.

Питанням якості та структурного складу кредитного портфелю присвячені праці таких зарубіжних вчених та економістів, як Т. Кох, Г. Марковіц, П. Роуз, Дж. Сінкі, Дж. Тобін, Дж. Трейнор, У. Шарп та ін. Серед вітчизняних вчених даними питаннями займалися такі вчені, як Ю. В. Бугель, Ю. В. Владчин, У. М. Голуб, Г. В. Карпенко та ін.

Метою роботи є надання рекомендацій щодо шляхів удосконалення формування кредитного портфеля комерційного банку, на основі узагальнення теоретичних та практичних основ формування кредитного портфеля комерційного банку.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити сутність кредитного портфеля комерційного банку;
- зазначити основні елементи кредитного портфеля комерційного банку;
- ознайомитися з принципами управління кредитним портфелем;
- проаналізувати тенденції фінансової діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- розглянути формування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»
- запропонувати напрямки щодо удосконалення формування кредитного портфеля комерційного банку;

- застосувати метод регресійного аналізу щодо моделювання впливу економічних показників на кредитні ставки АТ КБ «ПриватБанк»;
- надати рекомендації щодо поліпшення якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес формування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», що здійснює діяльність на території України згідно з чинним законодавством України.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні рекомендації щодо формування кредитного портфеля комерційного банку.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися наступні методи дослідження: аналіз, синтез (для дослідження теоретичних основ кредитного портфеля комерційних банків), табличний, графічний методи (для наочного відображення отриманих результатів), експертний метод (для огляду поглядів експертів щодо удосконалення формування кредитного портфеля комерційних банків), кореляційно-регресійний аналіз (для дослідження впливу економічних показників на кредитні ставки АТ КБ «ПриватБанк»), коефіцієнтний аналіз (для оцінки якості кредитного портфеля комерційного банку).

Інформаційна база. Під час дослідження використовувалися наукові праці зарубіжних і вітчизняних фахівців із питань аналізу структури та формування кредитного портфеля комерційного банку, основні нормативні акти, які регулюють дану сферу, інформація практичного характеру та фінансова звітність суб'єктів господарювання.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що розглянуті особливості кредитного портфеля комерційного банку дозволять надати пропозиції, які мають змогу вдосконалити кредитну діяльність АТ КБ «ПриватБанк».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (34 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок.

Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить: 18 таблиць, 6 формул, 8 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні ідеї кваліфікаційної роботи знайшли відображення у науковому фаховому виданні: Бондар Є.Я. Особливості кредитування комерційними банками. Збірник ІХ Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету "Стабілізація фінансово-економічної системи України" 8-9 квітня 2025 року с.57-59.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність кредитного портфеля комерційного банку

Оскільки кредитні операції домінують в активах банків, необхідність їх ефективної організації, підкріпленої міцним теоретичним фундаментом, є очевидною. Якість кредитування та вміння банків оптимально керувати цим процесом безпосередньо визначають стабільність і прибутковість як окремих банків, так і банківської системи загалом. Якщо теоретичні основи організації кредитних відносин недостатньо обґрунтовані, а шляхи оптимізації не знайдені, це негативно позначається на показниках діяльності банків. Отже, пріоритетним завданням для розвитку комерційних банків стає комплексне дослідження теорії та практики формування кредитного портфеля й удосконалення управління ним.

Основною метою діяльності комерційного банку є отримання прибутку від надання власних послуг на фінансовому ринку. Основною економічною функцією банків є кредитування їх клієнтів. Від того, наскільки добре банки реалізують свої кредитні функції, багато в чому залежить економічний стан регіонів, що ними обслуговуються. Банківські кредити сприяють появі нових підприємств, збільшенню кількості робочих місць, будівництву об'єктів соціального та культурного призначення, а також забезпечують економічну стабільність. Кредити становлять близько 50% всіх активів банку і забезпечують 2/3 усіх доходів. Вони є найбільш прибутковою, але й найбільш ризиковою частиною банківських активів. Теорія портфеля пропонує розглядати не кожен окрему позику, а сукупність усіх кредитів з їх взаємовпливом та взаємозалежністю [1].

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. Розмір кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова частина активів банку, котра має свій рівень дохідності і

відповідний рівень ризику. Дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку [1].

Розглянемо основні наукові підходи до інтерпретації щодо сутності кредитного портфеля у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні тлумачення поняття «кредитний портфель» банку

Автор	Визначення
1. Місце кредитного портфеля в реалізації кредитних операцій	
Ю.В. Бугель	Сукупність кредитних інструментів для досягнення поставлених цілей
О.І. Лаврушин	Сукупність виданих позик, які класифікуються на основі критеріїв, що стосуються різних факторів кредитного ризику або засобів захисту від нього
А.Я. Пашков	Сукупність коштів, що розміщуються у формі зобов'язань (позики юридичним особам, позики фізичним особам, міжбанківські позики)
Г.С. Панова	Сума коштів, мобілізованих у формі позик, виданих фінансово-кредитним установам, торгово-промисловим організаціям, приватним установам за мінусом резервів ліквідності
2. Місце кредитного портфеля в загальній сумі банківських операцій	
Ю.В. Бугель	Комплексний інструмент управління (активами та пасивами) банку
Ю.В. Владчин	Сукупність банківських активів та пасивів
Г.В. Карпенко	Сукупність фінансових активів; банк можна представити як сукупність прибуткових активів, переважно позик. Таким чином, визначено поняття портфеля як сукупності фінансових активів, включаючи позики
3. Місце кредитного портфеля на рівні управління	
Л. Бондаренко	Економічно обґрунтована й структурна сукупність кредитних угод і кредитних зобов'язань, яка є результатом цілеспрямованих управлінських рішень, прийнятих відповідно до вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду
У.М. Голуб	Важливий інструмент управління кредитом комерційного банку, який повинен керувати своєю стратегічною політикою та операційною діяльністю для виконання завдань державної позикової політики

Джерело: складено на основі [1, 2, 5, 21, 23, 31, 32]

Досліджені наукові підходи взаємодоповнюють один одного, що дає змогу сформулювати комплексне визначення поняття «кредитний портфель». Отже, кредитний портфель – це інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності, що досягається шляхом надання позичок за різними напрямками кредитування з урахуванням вимог кредитної політики банку та органів банківського нагляду.

До заборгованості за кредитними операціями, що становлять кредитний портфель банку, належать:

- строкові депозити, які розміщені в інших банках, та сумнівна заборгованість за ними;
- кредити, які надані іншим банкам, та сумнівна заборгованість за ними;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за овердрафтом, за факторинговими операціями та прострочена заборгованість за факторинговими операціями;
- кошти, надані суб'єктами підприємницької діяльності за операціями репо та ін. [2].

Формування кредитного портфеля виступає одним із ключових моментів у діяльності банку, що дає змогу більш чітко відпрацювати тактику та стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів і розвитку ділової активності на ринку.

Кредитний портфель служить головним джерелом доходів банку й одночасно – головним джерелом ризику під час розміщення активів. Від структури й якості кредитного портфеля значною мірою залежать стійкість банку, його репутація, фінансові результати. Оптимальний, якісний кредитний портфель впливає на ліквідність банку та його надійність.

Функціонуючи в системі ринкових відносин, комерційний банк переслідує низку стратегічних цілей, які формуються під впливом зовнішніх факторів та внутрішніх імперативів. До основних цілей належать:

1. Прибутковість, що проявляється через максимізацію фінансового результату як основної мети комерційного банку.
2. Ліквідність, яка характеризується здатністю своєчасного виконання платіжних зобов'язань перед вкладниками та кредиторами.
3. Управління ризиками за рахунок мінімізації потенційних загроз для платоспроможності банку та інтересів його зацікавлених сторін.
4. Конкурентоспроможність, що забезпечує стійкі переваги на ринку та лояльності клієнтської бази.

5. Зростання вартості банку, що вимірюється ринковою капіталізацією, завдяки успішній діяльності.
6. Клієнтоорієнтованість за рахунок надання широкого спектру якісних та технологічних послуг для задоволення потреб клієнтів.
7. Сприяння економічному розвитку через інвестиції в реальний сектор, що також зміцнює ресурсну базу самого банку[3].

Визначені стратегічні цілі комерційного банку трансформуються у конкретні завдання щодо формування його кредитного портфеля. Оскільки кредитний портфель відображає всю кредитну діяльність і становить основну частину активів банку, його формування вимагає переведення загальних стратегічних орієнтирів на рівень конкретних завдань та встановлення чітких пріоритетів.

1.2. Основи формування кредитного портфеля комерційного банку

Кредитний портфель формується перш за все для отримання доходу, його домінуюча частка в активах означає, що він також критично впливає на ліквідність та фінансову стійкість банку. Цей вплив визначається головним чином рівнем кредитного ризику портфеля, який може поставити під загрозу платоспроможність – здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої платіжні зобов'язання, як балансові, так і позабалансові [5].

Проте, при формуванні та управлінні кредитним портфелем, поняття платоспроможності варто розглядати у ширшому сенсі. Це не тільки здатність відповідати за існуючими пасивними зобов'язаннями, але й спроможність банку генерувати нові дохідні активи, тобто мати достатньо ресурсів та ліквідності для видачі кредитів відповідно до попиту клієнтів і таким чином активно формувати та розвивати кредитний портфель.

Визначення трьох пріоритетних цілей діяльності банку – забезпечення дохідності, мінімізація кредитного ризику та підтримання платоспроможності –

є ключовими завданнями кредитної діяльності та, відповідно, цілями формування кредитного портфеля.

Кредитний портфель має розглядатися банком як єдиний об'єкт управління, є не просто констатацією факту, а фундаментальним принципом ефективної банківської діяльності. Такий підхід вимагає від банку цілісного погляду на всі свої кредитні зобов'язання, усвідомлення їх взаємозв'язку та впливу на загальну фінансову стійкість і прибутковість установи.

Розглядаючи кредитний портфель як єдине ціле, банк отримує можливість більш ефективно управляти своїм кредитним ризиком. Замість аналізу окремих позик, увага зосереджується на структурі портфеля в цілому. Класифікація портфеля за типами позичальників (фізичні особи, малий та середній бізнес, великі корпорації, державні установи) дозволяє оцінити рівень концентрації ризику на певних сегментах економіки. Наприклад, надмірна концентрація кредитів у одному секторі може зробити банк вразливим до галузевих криз або змін у регуляторному середовищі [11, 20].

Аналогічно, класифікація за напрямками вкладень (іпотека, споживчі кредити, кредити на оборотні кошти, інвестиційні кредити) дає змогу оцінити диверсифікацію портфеля за видами економічної діяльності. Збалансований портфель, що охоплює різні галузі, є більш стійким до локальних економічних потрясінь.

Розподіл кредитів за видами (строкові кредити, кредитні лінії, овердрафти) також має важливе значення для управління ліквідністю та ризиком. Кожен вид кредиту має свої особливості щодо термінів погашення, можливості дострокового повернення та ймовірності дефолту. Розуміння цієї структури допомагає банку прогнозувати майбутні грошові потоки та адекватно управляти своїми резервами.

Умови кредитування, такі як процентні ставки, терміни погашення, наявність забезпечення та ковенанти, є ключовими інструментами управління як доходністю, так і ризиком кредитного портфеля. Виважена політика кредитування, яка враховує ринкові умови, кредитну історію позичальників та

рівень ризику, дозволяє банку досягти оптимального співвідношення між прибутковістю та безпекою.

Розгляд кредитного портфеля як єдиного об'єкта управління також передбачає постійний моніторинг та аналіз його ключових характеристик – рівня дохідності та кредитного ризику. Рівень дохідності відображає ефективність використання банком своїх кредитних ресурсів і є одним з основних показників його фінансової діяльності. Кредитний ризик, з іншого боку, є ймовірністю того, що позичальники не зможуть виконати свої зобов'язання, що призведе до збитків для банку[12, 15].

Управління кредитним ризиком на рівні портфеля включає в себе не лише оцінку ймовірності дефолту окремих позичальників, але й аналіз кореляції між їх платоспроможністю. Наприклад, якщо значна частина кредитів видана підприємствам однієї галузі, то криза в цій галузі може призвести до одночасного зростання проблемних кредитів, що значно збільшить кредитний ризик портфеля в цілому.

Для ефективного управління кредитним портфелем як єдиним об'єктом банк повинен мати чітку кредитну політику та процедури, ефективну систему оцінки кредитного ризику, надійну інформаційну систему для збору та аналізу даних, а також кваліфікований персонал, здатний приймати обґрунтовані рішення щодо управління кредитним портфелем.

Крім того, банк повинен регулярно проводити стрес-тестування свого кредитного портфеля, щоб оцінити його стійкість до різних несприятливих сценаріїв, таких як економічні спади, зростання процентних ставок або валютні коливання. Результати стрес-тестування допомагають виявити потенційні слабкі місця в портфелі та вжити своєчасних заходів для їх усунення.

Таким чином, розгляд кредитного портфеля як єдиного об'єкта управління є необхідною умовою для забезпечення фінансової стабільності та прибутковості банку. Це дозволяє банку ефективно управляти своїм кредитним ризиком, оптимізувати структуру портфеля, досягати бажаного рівня дохідності та адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Залежно від мети банк формує кредитний портфель певного типу. Тип портфеля являє собою характеристику портфеля, яка базується на співвідношенні прибутку та ризику [5,11]. Основні типи кредитного портфеля наведені на рис. 1.1. Зазначимо, що ризиковий портфель характеризується підвищеним рівнем прибутковості у високому рівні ризику, тоді як у портфелі доходу рівень прибутку є нижчим, однак й кредитні ризики є мінімальними. Збалансований кредитний портфель являє собою сукупність банківських кредитів та має структуру і фінансові характеристики, що знаходяться в межах вибору найбільш ефективного вирішення поєднання ризику й прибутковості [5].

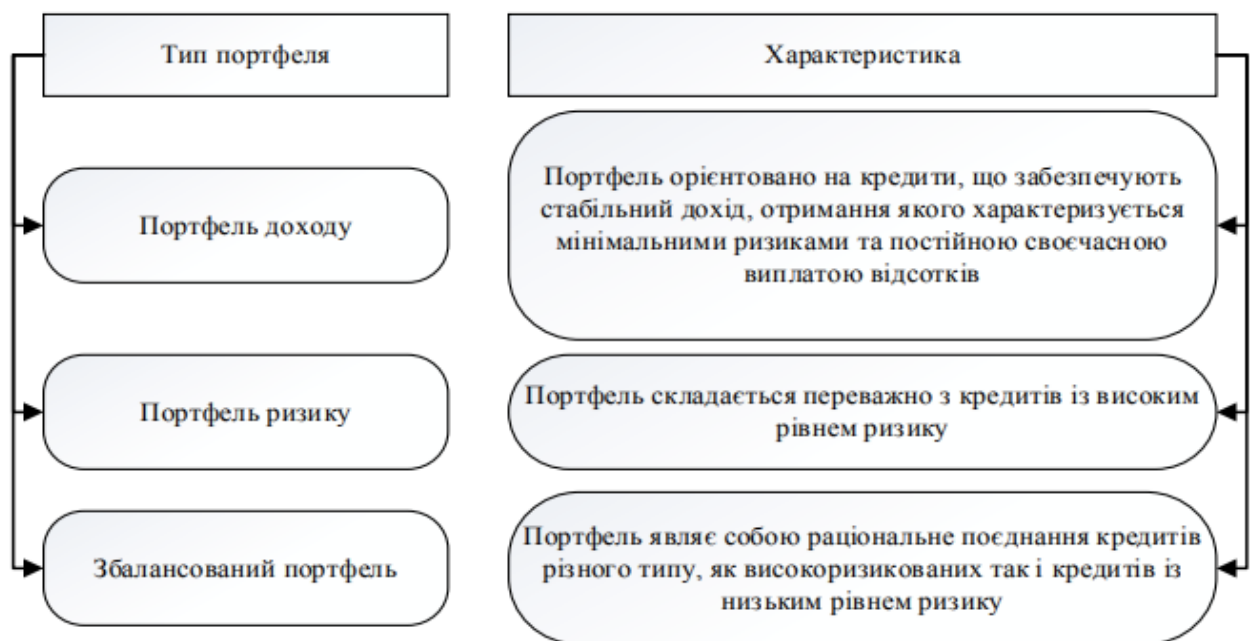

Рис. 1.1 Основні типи кредитного портфеля

Джерело: складено на основі [5]

Основними завданнями формування кредитного портфеля є:

- високий темп очікуваного доходу в довгостроковій перспективі;
- мінімізація рівня ризиків кредитного портфеля;
- дотримання необхідної ліквідності кредитного портфеля;
- високий рівень доходу в поточному періоді [8].

Отже, кредитний портфель взаємозв'язує три ключові аспекти банківської діяльності – дохідність, ліквідність і ризик.

Процес формування кредитного портфеля банком визначають у три етапи:

I етап – визначення загальних положень і цілей кредитної політики, створення апарату управління кредитними операціями;

II етап – відбір конкретних об'єктів кредитування для включення їх у кредитний портфель;

III етап – аналіз стану кредитного портфеля та оперативне управління виявленими відхиленнями від оптимального стану [9].

Отже, під час формування оптимального кредитного портфеля необхідно ставити за мету реалізацію розробленої кредитної політики шляхом підбору найбільш ефективних і надійних кредитних вкладень. Постійний аналіз кредитного портфеля дає змогу вибрати раціональний варіант розміщення ресурсів, напрями кредитної політики банку, знизити ризик шляхом диверсифікації кредитних вкладень, прийняти рішення щодо доцільності надання позики клієнтам [9].

При формуванні кредитного портфеля банки надають перевагу кредитам, які приносять максимальні доходи за мінімальних ризиків. Дохідність кредитної операції визначається рівнем відсоткової ставки за певним кредитом, тривалістю періоду надання кредиту та прийнятою системою нарахування відсоткових платежів. Якість та склад кредитного портфеля істотно залежить від організації кредитної роботи в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному конкретному банку має свої особливості, що визначаються розмірами, можливостями банку, а також потребами клієнтури. У великих банках організаційна структура може складатися з кількох департаментів, які включають розгалужену мережу відділів, секторів, комітетів, груп, економічних рад тощо. Ці структурні підрозділи спеціалізуються на виконанні певних функцій кредитної процедури, наприклад, відділ галузевого аналізу, відділ кредитної політики, відділ кредитних продуктів, відділ кредитної документації, відділ економічних прогнозів, відділення з розгляду кредитного процесу тощо. У невеликих банках виконання всіх функцій сконцентовано в кількох структурних підрозділах [1].

Головна мета процесу управління кредитним портфелем банку полягає в забезпеченні максимальної дохідності за певного рівня ризику. Рівень дохідності кредитного портфеля залежить від структури й обсягу портфеля, а також від рівня відсоткових ставок за кредитами. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектора ринку, який обслуговується цим банком. Для спеціалізованих банків структура кредитного портфеля концентрується в певних галузях економіки. Для іпотечних банків характерним є довгострокове кредитування. У структурі кредитного портфеля ощадних банків переважають споживчі кредити та позики фізичним особам [1].

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками:

1. Розмір банку (капіталу);
2. Правила регулювання банківської діяльності;
3. Офіційна кредитна політика банку;
4. Досвід і кваліфікація менеджерів;
5. Рівень дохідності різних напрямків розміщення коштів.

Величина капіталу банку значною мірою впливає на загальний обсяг залучених та запозичених коштів, а отже, і на розмір кредитних ресурсів. Максимальний розмір окремої позики теж визначається величиною капіталу. Капітал банку використовується при встановленні лімітів та обмежень у процесі регулювання кредитної діяльності банків. Національним банком України встановлено ряд пов'язаних із кредитуванням нормативів, які розраховуються у відношенні до капіталу банку. Отже, розмір капіталу банку визначає обсяг та структуру його кредитного портфеля [1].

1.3. Принципи управління кредитним портфелем комерційного банку

Кредитний портфель є серцевиною діяльності будь-якого комерційного банку. Саме через надання кредитів банк реалізує свою основну функцію – посередництво у перерозподілі коштів між тими, хто їх заощаджує, та тими, хто

їх потребує. Однак, разом із потенційно високою прибутковістю, кредитування несе в собі значні ризики. Неправильне управління кредитним портфелем може призвести до значних збитків, погіршення фінансової стійкості банку і навіть банкрутства. Саме тому, дотримання певних принципів є критично важливим для ефективного та безпечного функціонування банківської установи.

Одним з фундаментальних принципів управління кредитним портфелем є диверсифікація. Цей принцип передбачає розподіл кредитних вкладень між різними галузями економіки, регіонами, типами позичальників та інструментами. Концентрація кредитів в одному або кількох сегментах робить банк надзвичайно вразливим до специфічних ризиків, характерних для цих сегментів. Наприклад, криза в певній галузі може призвести до масових дефолтів позичальників, що матиме катастрофічні наслідки для банку. Диверсифікація ж дозволяє згладити потенційні втрати, оскільки проблеми в одному секторі можуть бути частково компенсовані успіхами в іншому. Важливо розуміти, що диверсифікація повинна бути не лише формальною, а й якісною, враховуючи реальний рівень ризику в кожному сегменті[7].

Другим ключовим принципом є ретельна оцінка кредитоспроможності позичальників. Перш ніж надати кредит, банк повинен провести всебічний аналіз фінансового стану потенційного позичальника, його історії кредитування, здатності генерувати грошові потоки для погашення боргу, а також оцінити наявне забезпечення. Недостатня або поверхнева оцінка може призвести до видачі кредитів неплатоспроможним клієнтам, що значно збільшує ризик дефолту. Впровадження ефективних систем скорингу, використання якісної фінансової звітності та проведення незалежної експертизи є важливими елементами цього принципу. Крім того, необхідно враховувати не лише поточний стан позичальника, але й прогнозувати його майбутню платоспроможність з урахуванням макроекономічних тенденцій та галузевих особливостей.

Третім важливим принципом є визначення та дотримання прийнятного рівня ризику (ризик-апетиту). Кожен банк повинен чітко усвідомлювати, який

рівень ризику він готовий прийняти для досягнення своїх бізнес-цілей. Цей рівень повинен бути відображений у кредитній політиці банку та враховуватися при прийнятті рішень щодо кредитування. Банк з консервативною стратегією буде орієнтуватися на менш ризикованих позичальників та проекти, навіть якщо це означає дещо нижчу прибутковість. Банк з більш агресивною стратегією може бути готовий до вищого рівня ризику в обмін на потенційно вищу дохідність. Важливо, щоб ризик-апетит банку був адекватним його фінансовій стійкості та можливостям управління ризиками [9].

Четвертий принцип – це постійний моніторинг та контроль за кредитним портфелем. Після видачі кредиту, банк не повинен припиняти спостереження за фінансовим станом позичальника та своєчасністю виконання ним своїх зобов'язань. Раннє виявлення ознак погіршення платоспроможності дозволяє банку вжити превентивних заходів, таких як реструктуризація кредиту або вимога додаткового забезпечення, щоб мінімізувати потенційні втрати. Ефективна система моніторингу передбачає регулярний аналіз фінансової звітності позичальників, проведення зустрічей та перевірок, а також використання інструментів раннього попередження про можливі проблеми.

П'ятим важливим принципом є формування адекватних резервів на покриття можливих втрат за кредитами. Незважаючи на найретельнішу оцінку кредитоспроможності, завжди існує ймовірність того, що частина позичальників не зможе виконати свої зобов'язання. Тому, банк повинен створювати достатні резерви, які б дозволили йому абсорбувати потенційні збитки без значного впливу на власну платоспроможність. Розмір резервів повинен визначатися на основі аналізу якості кредитного портфеля, рівня проблемних кредитів та очікуваних майбутніх збитків.

Шостим принципом є дотримання вимог регуляторних органів та внутрішніх нормативних документів. Національний банк України встановлює певні вимоги до управління кредитним портфелем комерційних банків, спрямовані на забезпечення стабільності банківської системи. Банки повинні неухильно дотримуватися цих вимог, а також розробляти та впроваджувати

власні внутрішні політики та процедури, що регламентують процес кредитування та управління кредитним ризиком.

Сьомим, але не менш важливим принципом є професіоналізм та етичність співробітників, залучених до процесу кредитування. Кваліфіковані кредитні аналітики, менеджери з ризиків та інші фахівці є ключовим елементом ефективного управління кредитним портфелем. Їхні знання, досвід та об'єктивність є запорукою прийняття обґрунтованих рішень та мінімізації людського фактору в процесі кредитування.

Важливо підкреслити, що всі ці принципи є взаємопов'язаними та повинні застосовуватися комплексно. Недостатня увага до одного з них може нівелювати зусилля, спрямовані на дотримання інших. Ефективне управління кредитним портфелем є безперервним процесом, який вимагає від банку постійного вдосконалення своїх підходів та інструментів, а також адаптації до змін у зовнішньому середовищі [9].

У сучасному динамічному світі, з його економічною нестабільністю, геополітичними ризиками та швидким розвитком технологій, управління кредитним портфелем комерційного банку стає ще більш складним та відповідальним завданням. Впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, може значно підвищити ефективність оцінки кредитних ризиків та моніторингу портфеля. Однак, фундаментальні принципи, такі як диверсифікація, ретельна оцінка, контроль та резервування, залишаються незмінними основами для забезпечення стабільності та прибутковості банківської діяльності. Дотримання цих принципів є не лише запорукою фінансового благополуччя окремого банку, але й важливим фактором стабільності всієї фінансової системи країни.

Дотримання вищезазначених принципів є критично важливим для забезпечення дієвості всього організаційно-економічного механізму формування кредитного портфеля комерційного банку. Вони є вихідними положеннями, на яких ґрунтується вся технологія управління кредитним портфелем, і слугують орієнтиром для всіх учасників кредитного процесу. Ігнорування хоча б одного з

цих принципів може призвести до суттєвого погіршення якості кредитного портфеля, зростання рівня проблемної заборгованості та, як наслідок, до зниження прибутковості та фінансової стійкості банку. Саме тому, впровадження та неухильне дотримання цих принципів є фундаментом успішної кредитної діяльності будь-якої банківської установи, спрямованої на реалізацію стратегічних цілей кредитної політики та забезпечення стабільного розвитку в умовах мінливого ринкового середовища[13].

Однією з ключових переваг застосування принципів у кредитній діяльності є підвищення якості кредитного портфеля. Дотримання таких принципів, як ретельна оцінка кредитоспроможності позичальника, аналіз мети кредитування, забезпечення кредиту та здатності позичальника до погашення боргу, дозволяє мінімізувати ризик неповернення кредитів. Банк, який керується цими принципами, більш виважено підходить до процесу кредитування, віддаючи перевагу надійним та платоспроможним клієнтам. Це, в свою чергу, призводить до зменшення частки проблемних кредитів у портфелі, знижує витрати на їх адміністрування та стягнення, а також позитивно впливає на загальну фінансову стійкість банку.

Іншою важливою перевагою є забезпечення відповідності кредитної діяльності стратегічним цілям банку. Кредитна політика банку, яка визначає основні напрямки та принципи кредитування, є невід'ємною частиною його загальної стратегії розвитку. Застосування чітких принципів дозволяє узгодити кредитні рішення з довгостроковими планами банку, сприяє досягненню цільових показників зростання кредитного портфеля, диверсифікації клієнтської бази та підвищенню прибутковості. Крім того, принципи кредитування допомагають банку позиціонувати себе на ринку як надійного та відповідального фінансового партнера.

Застосування принципів також сприяє підвищенню прозорості та об'єктивності процесу кредитування. Чітко визначені критерії оцінки позичальників та прийняття кредитних рішень зменшують вплив суб'єктивних факторів та корупційних ризиків. Це не лише підвищує довіру клієнтів до банку,

але й сприяє створенню справедливих та рівних умов для всіх потенційних позичальників. Прозорість кредитних процедур також полегшує контроль з боку регуляторних органів та внутрішнього аудиту банку [13].

Крім того, дотримання принципів кредитування є важливим елементом ефективного управління кредитними ризиками. Застосування таких принципів, як диверсифікація кредитного портфеля за галузями, клієнтами та регіонами, встановлення лімітів кредитування на одного позичальника або групу пов'язаних позичальників, а також регулярний моніторинг фінансового стану позичальників, дозволяє банку своєчасно виявляти потенційні проблеми та вживати необхідних заходів для їх мінімізації. Це забезпечує більш стабільний та прогнозований розвиток кредитної діяльності банку в умовах мінливого економічного середовища.

Однак, поряд із численними перевагами, застосування принципів у кредитній діяльності банківських установ має і певні недоліки та виклики. Одним з основних недоліків може бути надмірна формалізація та бюрократизація процесу кредитування. Занадто жорстке дотримання всіх принципів може призвести до ускладнення та уповільнення процедури прийняття кредитних рішень, особливо щодо нестандартних або інноваційних проектів, які можуть не повністю відповідати формальним критеріям. Це може відлякувати потенційних клієнтів та призводити до втрати банком вигідних можливостей.

Іншим недоліком може бути недостатня гнучкість у застосуванні принципів в умовах динамічного ринкового середовища. Економічна ситуація постійно змінюється, з'являються нові галузі та бізнес-моделі, які можуть вимагати від банків більш адаптивного підходу до кредитування. Занадто консервативне дотримання застарілих принципів може призвести до того, що банк втратить конкурентоздатність та не зможе задовольнити потреби нових сегментів ринку.

Крім того, витрати на впровадження та підтримання ефективної системи кредитних принципів можуть бути досить значними. Банку необхідно розробити

чіткі внутрішні положення та процедури, забезпечити навчання персоналу, а також постійно контролювати їх дотримання. Це вимагає значних інвестицій у інформаційні технології, кваліфікованих фахівців та системи внутрішнього контролю. Для невеликих банків такі витрати можуть бути особливо обтяжливими.

Ще одним потенційним недоліком є ризик "шаблонного" мислення при оцінці позичальників. Надмірне покладання на формальні критерії та скорингові системи може призвести до того, що банк не врахує індивідуальні особливості кожного клієнта та його бізнесу. В результаті, банк може відмовити у кредитуванні перспективним проектам, які не повністю відповідають формальним вимогам, але мають значний потенціал зростання та успіху[23].

Нарешті, слід зазначити, що ефективність застосування принципів у кредитній діяльності значною мірою залежить від якості їх впровадження та контролю. Навіть найдосконаліші принципи можуть бути неефективними, якщо вони формально існують лише на папері, а на практиці не дотримуються або ігноруються. Тому, для забезпечення реальної користі від застосування принципів, банку необхідно приділяти особливу увагу їх практичній реалізації, постійно контролювати їх дотримання та вдосконалювати їх з урахуванням змін у ринковому середовищі та власного досвіду.

Підсумовуючи, можна констатувати, що застосування принципів є абсолютно необхідною умовою для успішної та стабільної кредитної діяльності будь-якої банківської установи. Переваги, які надає дотримання чітких та обґрунтованих принципів, такі як підвищення якості кредитного портфеля, забезпечення відповідності стратегічним цілям, підвищення прозорості та ефективне управління ризиками, значно переважають потенційні недоліки. Однак, для того щоб ці принципи дійсно працювали на благо банку, необхідно забезпечити їх гнучке та розумне застосування, постійно адаптувати їх до мінливих умов ринку та приділяти особливу увагу їх практичній реалізації та контролю. Лише за таких умов банк зможе ефективно виконувати свою основну

функцію, сприяти економічному розвитку та забезпечувати свою власну фінансову стійкість у довгостроковій перспективі [23].

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

2.1. Основні тенденції у фінансовій діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим універсальним комерційним банком в Україні, що здійснює свою діяльність на підставі ліцензії Національного банку України № 22 від 05.10.2011 року. Банк обслуговує фізичних та юридичних осіб всіх форм власності.

АТ КБ «ПриватБанк» був заснований у 1992 році. У 2000-х роках банк став лідером на ринку роздрібних банківських послуг. У 2016 році держава націоналізувала «ПриватБанк» через його фінансову нестабільність.

АТ КБ «ПриватБанк», починаючи з 1999 року, неодноразово визнавався провідним українським банком у категорії найкращих банків на ринках, що розвиваються за версіями авторитетних фінансових видань «Euromoney» та «Global Finance». В контексті українського банківського сектору, «ПриватБанк» наалежить до так званої «другої хвилі» комерційних банків, що відрізняються від державних банків «першої хвилі». Протягом своєї історії банк досяг значних успіхів, зміцнивши свої позиції на ринку завдяки збільшенню частки, підвищенню операційної ефективності, постійному зростанню надійності, посиленню конкурентоспроможності та наданню клієнтам широкого спектру банківських продуктів. Зазначені досягнення є результатом консолідованої роботи команди банку, що базується на інноваційному підході до управління та використанні передових банківських технологій [29].

"АТ КБ «ПриватБанк», заснований 19 травня 1992 року та з 24 квітня 2017 року розташований у місті Києві, впроваджує стратегію переходу від традиційного обслуговування у відділеннях до навчання клієнтів та використання технологій дистанційного банківського обслуговування. У 2015 році банк був визнаний MasterCard найбільшим банком Східної Європи за

обсягом емітованих карток Maestro/MasterCard, а до кінця 2015 року в активному обігу перебувало близько 30 мільйонів карток.

У 2022 році АТ КБ «ПриватБанк» отримав статус першого системно важливого банку України від Національного банку України. Незважаючи на виклики воєнного часу та економічну нестабільність, банк не тільки успішно адаптувався, але й став ініціатором програми з підтримки малого та середнього бізнесу (МСБ) з метою відновлення економіки країни [29].

«ПриватБанк» виявився одним з небагатьох, хто продовжив фінансування підприємців та самозайнятих осіб, надаючи їм доступ до кредитних платформ та банківських послуг. Крім того, банк планує розширити свою підтримку МСБ через освітні програми, надання інформаційної та консультативної допомоги, а також шляхом впровадження сучасних цифрових технологій.

Цей крок підкреслює важливу роль «ПриватБанку» у підтримці та розвитку українського бізнесу в умовах економічних труднощів та сприяє створенню сприятливого середовища для підприємницької діяльності в Україні.

21 грудня 2016 року Міністерство фінансів України в особі держави отримало повне право власності на акції банку відповідно до частини першої статті 41 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 р.

№ 961 «Про деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи». Станом на 30 квітня 2019 року власність Банку належить державі в особі Кабінету Міністрів. Держава здійснює свої права власності на Банк, а органи управління Банку діють відповідно до провідних світових практик корпоративного управління [29].

Склад та структура активів банку є фундаментальними поняттями для розуміння його фінансового стану, що відображають різні грані портфеля активів банківської установи, тому приділимо увагу складу та структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2023 рр., що надано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Склад та структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2023 рр.

Найменування статті	2020		2021		2022		2023	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти та їх еквіваленти	49911	13,05	52835	13,17	94191	17,42	152282	22,39
Кредити та аванси банкам	25059	6,55	26243	6,54	103837	19,21	134237	19,74
Кредити та аванси клієнтам	55021	14,38	68218	17,00	68084	12,59	92019	13,53
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	221661	57,95	222277	55,39	239752	44,35	271847	39,98
за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	100750	26,34	93096	23,20	95716	17,71	100376	14,76
за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	119196	31,16	129074	32,16	143920	26,62	171471	25,22
за амортизованою собівартістю	1715	0,45	107	0,03	116	0,02	0	0,00
Поточні податкові активи	6660	1,74	9978	2,49	9079	1,68	4	0,00
Відстрочені податкові активи	0	0,00	0	0,00	1100	0,20	1952	0,29
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	30	0,01	30	0,01	30	0,01	30	0,00
Інвестиційна нерухомість	2933	0,77	1989	0,50	2155	0,40	2340	0,34
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	953	0,25	1288	0,32	1389	0,26	1563	0,23
Основні засоби	6689	1,75	6074	1,51	5228	0,97	5127	0,75
Інші фінансові активи	3448	0,90	2644	0,66	6498	1,20	9493	1,40
Інші нефінансові активи	10128	2,65	9713	2,42	9189	1,70	9094	1,34
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримані для продажу або утримання для виплати власникам	32	0,01	7	0,00	64	0,01	20	0,00
Усього активів	382525	100,00	401296	100,00	540596	100,00	680008	100,00

Джерело: складено на основі [29]

Згідно даних табл. 2.1. загальні активи банку демонстрували певну волатильність протягом аналізованих періодів: у 2021 р. відбулося помірне зростання на 4,95% відповідно 2020р., у 2022 р. відбулося суттєве падіння на 13,43% відповідно 2021р., що очевидно, пов'язано з негативним впливом повномасштабного російського вторгнення на економіку та банківський сектор. Однак у 2023 р. відбулося значне відновлення зростання на 23,81% відповідно 2022р. Це свідчить про адаптацію банку до нових умов та можливе зростання за рахунок державних програм, збільшення ліквідності в системі тощо.

Однією зі статей, що продемонструвала стійку тенденцію до зростання протягом аналізованого періоду, є «Грошові кошти та їх еквіваленти». Їх питома вага у загальній структурі активів послідовно зростала з 13,05% у 2020 році до 13,17% у 2021 році, значно збільшившись до 17,42% у 2022 році та досягнувши пікового значення у 22,39% у 2023 році. Таке суттєве нарощування частки найбільш ліквідних активів може бути зумовлене кількома факторами. По-перше, це є прямою реакцією на підвищення рівня невизначеності та ризиків в економічному та геополітичному середовищі, особливо починаючи з 2022 року. В умовах кризи банки схильні збільшувати запаси високоліквідних активів для забезпечення здатності виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та кредиторами (ризик ліквідності). По-друге, це свідчить про обмежені можливості або обережність банку щодо інвестування коштів у менш ліквідні, але потенційно більш дохідні активи (наприклад, кредити клієнтам чи довгострокові цінні папери) через підвищену ризиковість таких операцій. Збільшення частки грошових коштів позитивно впливає на ліквідність банку, але може негативно позначатися на загальній дохідності активів, оскільки грошові кошти генерують низький або нульовий дохід [29].

Значний приріст продемонструвала стаття «Кредити та аванси банкам». Питома вага цих активів більш ніж потроїлася за аналізований період, зросла з 6,55% у 2020 році до 19,74% у 2023 році. Таке стрімке зростання вказує на зростання активності банку на міжбанківському ринку, як у частині розміщення надлишкової ліквідності, так і в частині операцій з управління короткостроковою

ліквідністю. Збільшення частки кредитів банкам змінює структуру кредитного ризику банку, переносячи його з корпоративного/роздрібного сегменту на сегмент фінансових установ. Ймовірно, це відображає пошук банком низькоризикових інструментів для розміщення надлишкової ліквідності в умовах війни.

На відміну від попередніх категорій, питома вага «Кредитів та авансів клієнтам» протягом аналізованого періоду демонструвала відносну стабільність із певними коливаннями: 14,38% у 2020 році, 17,00% у 2021 році, зниження до 12,59% у 2022 році та невелике відновлення до 13,53% у 2023 році. Хоча ця стаття є, як правило, основною працюючою та найбільш дохідною частиною активів класичного банку, її відносно стабільна частка, з деяким зниженням у кризовий 2022 рік, свідчить про обережну кредитну політику банку в умовах зростання ризиків, або про обмежений попит на кредити з боку якісних позичальників, або про компенсацію видачі нових кредитів погашенням чи списанням старих. Коливання у 2021-2022 роках можуть відображати фази економічного відновлення після першого року пандемії та, відповідно, реакцію на повномасштабне вторгнення, що призвело до тимчасового скорочення кредитування. Частка кредитів клієнтам у загальних активах залишається низькою (<20%) для системного банку, що свідчить про те, що зростання активів у 2023 році відбулося переважно за рахунок накопичення ліквідності, а не активного кредитування.

Стратегія банку спрямовується на підвищення рівня ліквідності та перерозподіл кредитного ризику через міжбанківські операції, навіть ціною потенційного зниження загальної дохідності портфеля активів. Це свідчить про пріоритезацію фінансової стійкості та безпеки в умовах кризи.

Структура активів банку (Structure of Assets) відображає відносне співвідношення або питому вагу кожної категорії активів у загальній сумі активів банку.

Структура активів банку кардинально змінилася у 2022-2023 роках. Спостерігається різке зростання частки високоліквідних активів, таких як

грошові кошти та кошти в інших банках/НБУ, які сукупно перевищили 66% усіх активів у 2023 році [29].

Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки свідчить про значні трансформації у розподілі його ресурсів та відображає адаптацію до макроекономічних умов.

У статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» спостерігається стійке та значне зростання питомої ваги протягом усього періоду: з 13,05% у 2020 році до 13,17% у 2021 році, різке зростання до 17,42% у 2022 році та продовження зростання до 22,39% у 2023 році. Ця тенденція свідчить про суттєве нарощування банком високоліквідних активів. Таке зростання ліквідності може бути реакцією на підвищення невизначеності та ризиків у зовнішньому середовищі, необхідністю забезпечення швидкого виконання зобов'язань або обмеженими можливостями для прибуткового інвестування в інші активи.

Питома вага статті «Кредити та аванси банкам» демонструє виражене зростання, особливо з 2022 року. Вона становила 6,55% у 2020 році, незначно зменшилася до 6,54% у 2021 році, але потім різко зросла до 19,21% у 2022 році та досягла 19,74% у 2023 році. Такий стрибок свідчить про значну активізацію банку на міжбанківському ринку або збільшення розміщення коштів в інших фінансових установах. Це може бути пов'язано як з управлінням надлишковою ліквідністю, так і з перерозподілом ризиків, розглядаючи вкладення у банки як менш ризиковані порівняно з кредитуванням клієнтів у поточних умовах.

Частка статті «Кредити та аванси клієнтам» була відносно стабільною з деякими коливаннями: 14,38% у 2020 році, 17,00% у 2021 році, зниження до 12,29% у 2022 році та невелике зростання до 13,53% у 2023 році. Незважаючи на те, що це основна працююча стаття для класичного банку, її питома вага не демонструє значного зростання у загальній структурі активів, особливо порівняно зі статтями "Грошові кошти" та "Кредити банкам". Зниження у 2022 році, ймовірно, відображає реакцію на кризові умови та підвищення кредитних ризиків, що призвело до скорочення кредитування або збільшення списань/резервування. Відновлення у 2023 році є помірним.

Стаття «Інвестиційні цінні папери», частка якої зазнала найбільш значного відносного зниження: з 57,95% у 2020 році до 55,39% у 2021 році, різке падіння до 44,35% у 2022 році та подальше зниження до 39,98% у 2023 році. Таке суттєве скорочення частки інвестиційних цінних паперів свідчить про значне зменшення банком вкладень у цей вид активів. Це може бути пов'язано зі стратегією зниження ринкового ризику, необхідністю вивільнення капіталу або продажем цінних паперів для генерації ліквідності, яка потім була спрямована у грошові кошти або вкладення в інші банки.

Частка статті «Основні засоби» послідовно знижувалася протягом періоду: 1,75% у 2020р., 1,51% у 2021р., 0,97% у 2022 р., 0,75% у 2023 р. Оскільки основні засоби не є профільними для банківської діяльності, їхня низька та знижувальна питома вага є типовою і може відображати обмежені інвестиції в інфраструктуру або відносно вищі темпи зростання фінансових активів порівняно з основними засобами.

Питома вага статті «Інші активи» також знизилася з 6,32% у 2020 році до 3,61% у 2023 році, з певними коливаннями у проміжних роках. Зниження може бути пов'язане з оптимізацією інших операцій або змінами у структурі дебіторської заборгованості.

Склад активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2024 рр., у % надано на рис. 2.1. Наведені у таблиці дані, свідчать, що інвестиційні цінні папери послідовно відігравали домінуючу роль у структурі активів АТ КБ «ПриватБанк» протягом усього періоду. Хоча їхня частка дещо знизилася з 57,95% у 2020 році до 39,98% у 2023 році, з подальшим зростанням до 49,26% у 2024 році, вони залишаються значним компонентом портфеля. Це вказує на використання їх як інструменту управління ліквідністю замість прямого кредитування в певні періоди.

Особливий інтерес викликає динаміка кредитів та авансів клієнтам. Їхня частка, яка спочатку зросла до 17% у 2021 році, різко знизилася до 12,29% у 2022 році. Це свідчить про обережну кредитну політику банку та його реакцію на повномасштабне вторгнення, коли ризики кредитування значно зросли, а економічна активність знизилася. Поступове відновлення цієї частки до 14,8% у

2024 році є позитивним сигналом, що відображає початок відновлення кредитної активності та, можливо, покращення оцінки банком платоспроможності позичальників.

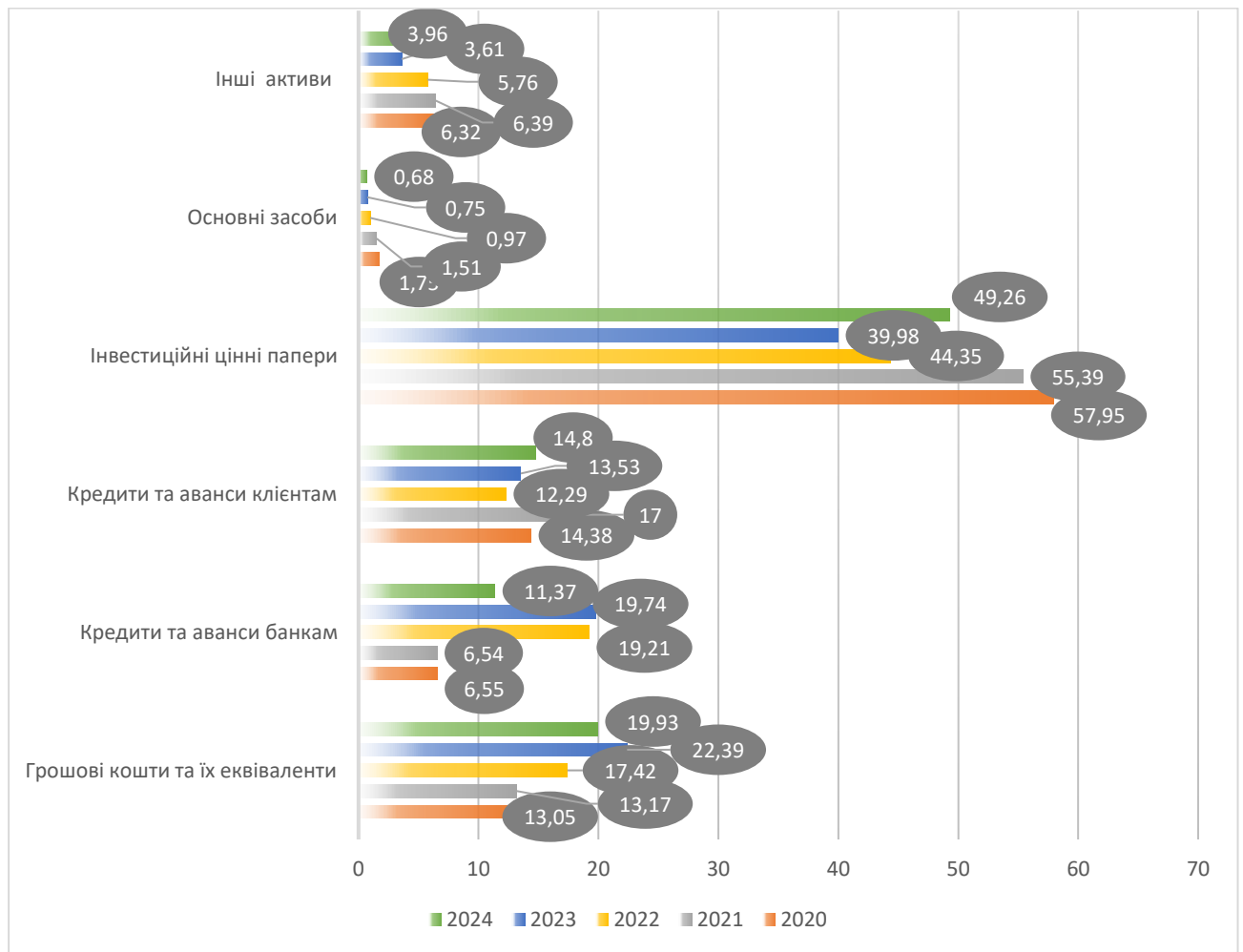

Рис. 2.1. Склад активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2024 рр., у %

Джерело: складено на основі [29]

Також варто відзначити виражену тенденцію до зростання частки грошових коштів та їх еквівалентів. З 13,05% у 2020 році вона досягла пікового значення у 22,39% у 2023 році, а потім дещо знизилася до 19,93% у 2024 році. Це підвищення частки високоліквідних активів є типовою стратегією банків у періоди нестабільності. Вона забезпечує подушку безпеки для покриття операційних потреб, можливих відтоків коштів клієнтів та підтримки загальної фінансової стабільності в умовах підвищеної невизначеності.

Значний стрибок частки кредитів та авансів банкам у 2022 році до 19,21% вказує на активну участь банку на міжбанківському ринку. Це може бути пов'язано з потребою підтримання ліквідності фінансової системи загалом, або ж з використанням міжбанківського ринку для ефективного розміщення надлишкових коштів у період, коли інші напрямки інвестування були ризикованішими. Подальше зниження цієї частки у 2023-2024 роках до 11,37% може свідчити про стабілізацію міжбанківського ринку або зміну пріоритетів банку.

Таким чином, аналіз структури активів АТ КБ «ПриватБанк» показує адаптивну та обережну поведінку банку у відповідь на виклики зовнішнього середовища. Банк переорієнтовував свої активи на більш ліквідні та менш ризикові інструменти у кризові періоди, поступово відновлюючи кредитну активність у міру стабілізації економічної ситуації [25].

Наступним етапом буде проведено аналіз зобов'язань банку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Склад та структура пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2023 рр.

Найменування статті	2020		2021		2022		2023	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
Кошти банків	2	0,00	3	0,00	0	0,00	0	0,00
Кошти клієнтів	312708	94,85	325303	97,20	471970	97,76	555525	93,34
Інші залучені кошти	0	0,00	0	0,00	128	0,03	2630	0,44
Поточні податкові зобов'язання	146	0,04	159	0,05	0	0,00	25790	4,33
Інші фінансовані зобов'язання	4059	1,23	3770	1,13	2634	0,55	3038	0,51
Забезпечення у т.ч.: резерви за кредитними зобов'язаннями та інше забезпечення	10687	3,24	3651	1,09	5804	1,20	5438	0,91
Інші нефінансові зобов'язання	2098	0,64	1795	0,54	2271	0,47	2471	0,42
Усього зобов'язань	329700	100,00	334681	100,00	482807	100,00	595162	100,00

Джерело: складено на основі [26]

Таблиця 2.2 свідчить про склад та структуру залучених коштів, що формують ресурсну базу банку за період з 2020 по 2023 роки. Пасиви банку відображають його зобов'язання перед різними контрагентами та власним капіталом та представляє наступні тенденції:

- Кошти банків у структурі пасивів є вкрай незначними протягом усього періоду (0,00%). Це свідчить про те, що АТ КБ «ПриватБанк» у досліджувані роки практично не використовувало міжбанківське кредитування або інші форми залучення коштів від інших банків як суттєве джерело фінансування своєї діяльності. Ресурсна база банку формується переважно за рахунок інших джерел.
- Кошти клієнтів є абсолютно домінуючою у структурі пасивів АТ КБ «ПриватБанк», що є характерним для великих роздрібних банків. Її питома вага становила: 94,85% у 2020 р., 97,20% у 2021 р., 97,76% у 2022 р. та 93,34% у 2023 р. Незважаючи на певне зниження частки у 2023 році, вона залишається на надзвичайно високому рівні, що підкреслює ключову роль депозитів фізичних та юридичних осіб у формуванні ресурсної бази банку. Це зростання свідчить про високий рівень довіри клієнтів до ПриватБанку, а також може бути пов'язане із загальним зростанням обсягу коштів у банківській системі, зокрема під впливом державних виплат та програм підтримки в умовах військового стану. Висока концентрація ресурсної бази на коштах клієнтів є сильною стороною з точки зору вартості залучення ресурсів (як правило, депозити є дешевшим джерелом фінансування порівняно з іншими), але несе певні ризики, пов'язані зі стабільністю депозитної бази (ризик відтоку коштів).
- Інші залучені кошти були відсутні у 2020-2021 рр., з'явилася у 2022 р. зі значенням 128 млн грн (0,03%) та суттєво зросла до 2 630 млн грн у 2023 р. (0,44%). Незважаючи на низьку питому вагу, поява та зростання цієї статті може вказувати на початок диверсифікації джерел залучення коштів або використання специфічних інструментів фінансування, які не класифікуються як депозити клієнтів чи міжбанківські кредити.

- Поточні податкові зобов'язання були мінімальними у 2020-2021 рр. та відсутні у 2022 р., але різко зросли 2023 р., досягнувши 25 790 млн грн, або 4,33% від загальних зобов'язань. Такий значний стрибок, ймовірно, є прямим наслідком суттєвого зростання оподатковуваного прибутку банку у 2023 році. Це відображає зобов'язання банку перед державним бюджетом, пов'язані з його прибутковою діяльністю.
- Інші фінансовані зобов'язання демонструють тенденцію до зниження як в абсолютних (з 4 059 млн грн до 3 038 млн грн), так і у відносних показниках (з 1,23% до 0,51%) протягом аналізованого періоду. Це може свідчити про погашення або зменшення обсягу інших видів залучених зобов'язань, які не належать до основних категорій.
- Забезпечення (у т.ч. резерви за кредитними зобов'язаннями та інше забезпечення) відображає сформовані банком резерви під можливі втрати від активних операцій, передусім кредитів, та інші види забезпечень. Її питома вага знизилася з 3,24% у 2020 р. до 1,09% у 2021 р., потім зросла до 1,20% у 2022 р. та дещо знизилася до 0,91% у 2023 р. Зниження частки забезпечення, особливо у 2021 році, може вказувати на покращення якості активів або зміни у методиці формування резервів. Певне зростання у 2022 році може бути пов'язане із зростанням ризиків у зв'язку з військовим станом, а подальше зниження частки у 2023 році (при зростанні загальних зобов'язань) може свідчити про контрольовану якість активів або інші фактори. Динаміка цієї статті є важливою для оцінки ризик-менеджменту банку.
- Інші нефінансові зобов'язання є стабільними та невисокими, в межах 0,42%-0,64%. Охоплюють різні види зобов'язань, не пов'язаних із фінансовою діяльністю банку, наприклад, розрахунки з постачальниками, працівниками тощо.

Аналіз структури пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки демонструє високу стабільність та надзвичайну концентрацію ресурсної бази на коштах клієнтів. Це є визначальною характеристикою пасивів банку і свідчить про його сильну орієнтацію на роздрібний та корпоративний сегменти залучення

депозитів. Банк мінімально використовує міжбанківське фінансування та інші види залучених коштів, хоча у 2023 році спостерігалася поява та зростання частки "Інших залучених коштів". Вагомим чинником у структурі пасивів 2023 року стало різке зростання поточних податкових зобов'язань, що відображає успішну фінансову діяльність банку у цей період. Динаміка забезпечення вказує на певні зміни у оцінці ризиків або якості активів протягом періоду. Загалом, структура пасивів свідчить про надійну, хоча і сильно концентровану на депозитах клієнтів, ресурсну базу АТ КБ «ПриватБанк».

Власний капітал, що представлено у табл. 2.3., є однією зі складових пасивів балансу банку його аналіз дозволяє оцінити фінансову стійкість банку, його здатність поглинати збитки та ефективність діяльності.

Таблиця 2.3.

Аналіз динаміки власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Найменування статті	2020	2021	2022	2023	Відносний приріст, %			
					2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2020
Статний капітал	206060	206060	206060	206060	0,00	0,00	0,00	0,00
Емісійний дохід	23	23	23	23	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші резерви	-2248	-4091	-15168	-1741	81,98	270,77	-88,52	-22,55
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	0,00	0,00	0,00	0,00
Резервні та інші фонди	8481	9696	11449	12959	14,33	18,08	13,19	52,80
Накопичений дефіцит	-171665	-157247	-156749	-144629	-8,40	-0,32	-7,73	-15,75
Всього власного капіталу	52825	66615	57789	84846	26,11	-13,25	46,82	60,62

Джерело: складено на основі [26]

Статутний капітал залишається незмінним протягом усього періоду та складає 206 060 млн. грн. Його абсолютний та відносний приріст дорівнює нулю за всі періоди. Це свідчить про стабільність основного капіталу банку, що формується за рахунок внесків власника, держави. Щодо емісійного доходу, то він залишається незмінним та становить 23 млн. грн. Це додатково підтверджує відсутність операцій зі статутним капіталом у досліджувані роки, які могли б призвести до зміни емісійного доходу. Інші резерви демонструють значну

волатильність та від'ємні значення, що є характерним для певних видів резервів, наприклад, резервів переоцінки. Динаміка за досліджувані роки така: -2 248 млн. грн. у 2020р., -4 091 млн. грн. у 2021р., -15 168 млн. грн. у 2022р., -1 741 млн. грн. у 2023р. Абсолютний приріст у 2022 році -11 077 млн. грн. та подальший значний приріст у 2023 році 13 427 млн. грн. вказують на суттєві операції, пов'язані з цими резервами, можливо, переоцінку фінансових інструментів або інших активів, що відображається через капітал.

Відносний приріст у 2022 році на 270,77% та 2023 році на -88,52% підкреслює цю волатильність. Результат від операцій з акціонером залишається незмінним 12174 млн. грн. Резервні та інші фонди демонструють стабільне зростання протягом усього періоду: з 8 481 млн. грн. у 2020 році до 12 959 млн. грн. у 2023 році. Абсолютний приріст є позитивним щороку, а сукупний приріст за 2020-2023 рр. становить 4 478 млн. грн. або +52,80%. Це зростання свідчить про відрахування частини прибутку банку до цих фондів, що є стандартною практикою формування додаткових резервів для підтримки фінансової стійкості. Накопичений дефіцит представляє накопичені збитки минулих періодів. Однак, протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція до зменшення такої динаміки до -171 665 млн. грн. у 2020р., до -157 247 млн. грн. у 2021р., до -156 749 млн. грн. у 2022р., до -144 629 млн. грн. у 2023р. Це є надзвичайно позитивною тенденцією, яка свідчить про те, що банк отримував значні прибутки у 2020, 2021, 2022 та 2023 роках, які дозволили частково покрити накопичені збитки попередніх періодів. Сукупне зменшення накопиченого дефіциту за 2020-2023 рр. становить 27 036 млн. грн. Загальна сума власного капіталу банку зросла з 52 825 млн. грн. у 2020 році до 84 846 млн. грн. у 2023 році. Незважаючи на зниження у 2022 році на -13,25%, загальний приріст власного капіталу за 2020-2023 рр. становить 32 021 млн грн або +60,62%.

Аналіз власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки виявляє його ключову особливість – значний обсяг статутного капіталу, який сформовано державою, та наявність значного накопиченого дефіциту від минулих періодів, який, однак, послідовно скорочується завдяки прибутковій

діяльності банку у 2020-2023 роках. Незважаючи на волатильність "Інших резервів", загальна тенденція показує зростання власного капіталу за досліджуваний період. Це зростання є свідченням прибуткової роботи банку, що дозволяє зміцнювати його капітальну базу, покращувати показники достатності капіталу та підвищувати його фінансову стійкість, незважаючи на складні макроекономічні умови періоду[14].

Рис. 2.2 представляє динаміку сукупних активів, зобов'язань та власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 роки.

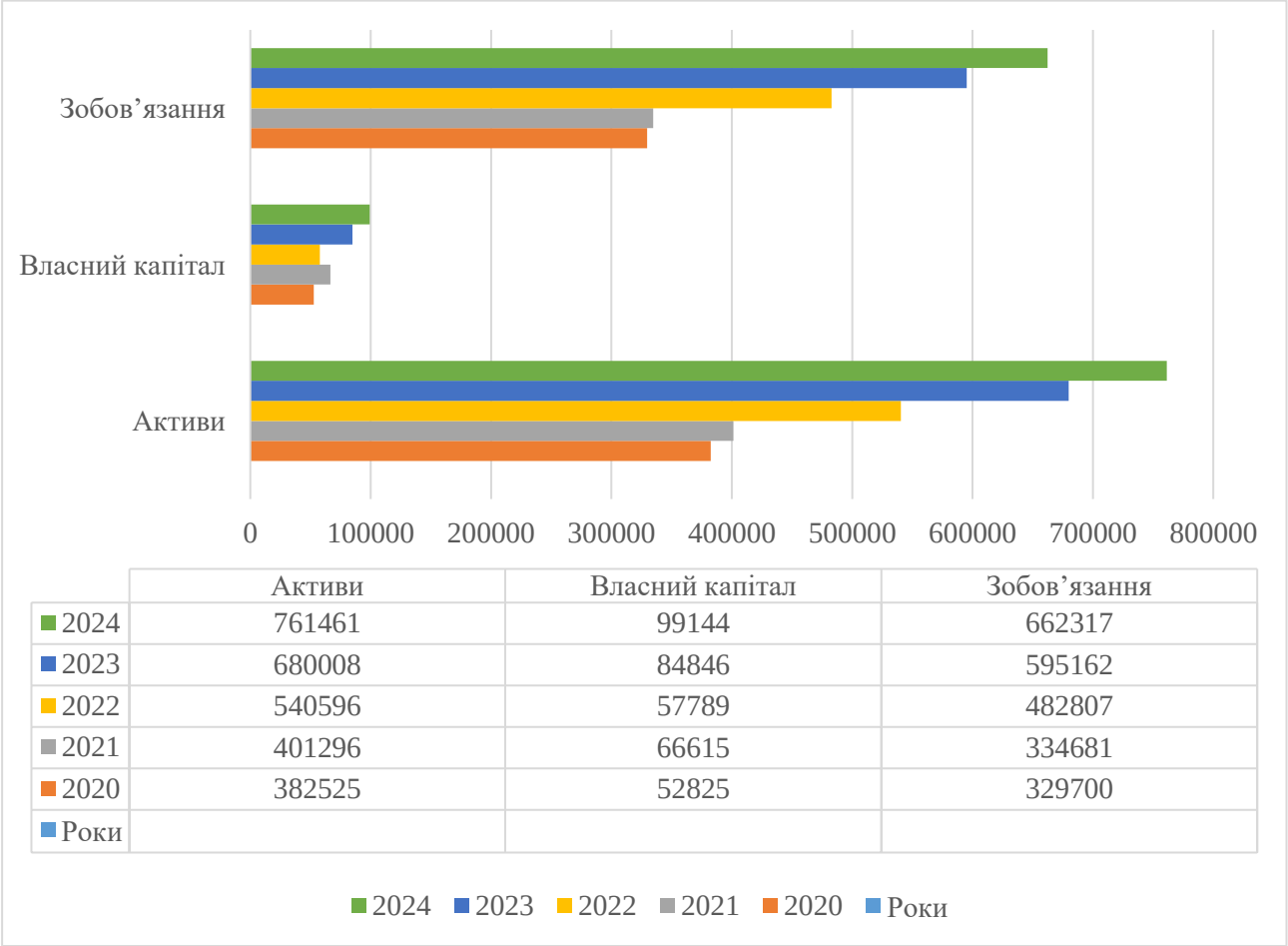

Рис. 2.2. Динаміка статей балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр.,
млн.грн.

Джерело: складено на основі [29]

Рис. 2.2 засвідчує значне кількісне зростання балансу АТ КБ «ПриватБанк» протягом досліджуваного періоду. Сукупні активи банку, що еквівалентні сукупним зобов'язанням та власному капіталу, збільшилися майже вдвічі,

продemonструвавши приріст з 382,5 млрд. грн. у 2020 році до 761,5 млрд. грн. у 2024 році. Таке розширення масштабу діяльності банку є індикатором його динамічного розвитку навіть в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Аналіз структури пасивів на агрегованому рівні, показує, що основним джерелом фінансування цього зростання стало збільшення зобов'язань банку. Зобов'язання зросли на 332,6 млрд. грн. за аналізований період. Власний капітал банку також продемонстрував позитивну динаміку, збільшившись на 46,3 млрд. грн., незважаючи на тимчасове зниження у 2022 році. Зростання власного капіталу є прямим свідченням прибуткової діяльності банку, яка дозволяє спрямовувати частину чистого прибутку на поповнення капітальної бази. Однак темпи зростання зобов'язань випереджали темпи зростання власного капіталу, що призвело до незначного зростання частки зобов'язань у загальній структурі пасивів до кінця періоду. Незважаючи на цю зміну співвідношення, пасивна частина балансу банку зберегла свою ключову характеристику – високу залежність від залучених коштів як основного джерела ресурсів.

Таким чином, рис. 2.2 наочно демонструє, що АТ «ПриватБанк» у період 2020-2024 років успішно реалізовував стратегію нарощування обсягів своєї діяльності, фінансуючи це зростання переважно за рахунок ефективного залучення коштів. При цьому банк підтримував прибутковість на рівні, достатньому для суттєвого збільшення власного капіталу, що є важливим фактором забезпечення його фінансової стійкості та виконання регуляторних вимог щодо достатності капіталу.

2.2. Аналіз формування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Кредитний портфель посідає центральне місце у структурі активів банківської установи, будучи основним джерелом генерації процентних доходів та, відповідно, забезпечення прибутковості її діяльності. При цьому, ключовим критерієм ефективності кредитного портфеля є його якість, яка, своєю чергою, детермінується його структурою. Формування структури кредитного портфеля

перебуває під безпосереднім впливом індивідуальних параметрів кредитної політики конкретної банківської установи, яка визначає критерії відбору позичальників, умови кредитування, диверсифікацію ризиків тощо. Побудова та підтримка високого рівня якості кредитного портфеля є складним завданням, що вимагає врахування комплексу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників впливу на процес формування його структури та величину якісних характеристик, що представлено в таблиці 2.4. Глибоке розуміння механізмів функціонування кредитного процесу, взаємодії його елементів та логіки виконуваних ним функцій надає банківським установам дієвий інструментарій для цілеспрямованого управління якістю кредитного портфеля. Це досягається шляхом оптимізації та коригування окремих аспектів підконтрольних банку організаційних та процедурних сторін його діяльності, що стосуються процесів кредитування, моніторингу та управління проблемною заборгованістю [31].

Таблиця 2.4

Фактори впливу на якість кредитного портфеля банку

Внутрішні	Зовнішні
1. Забезпеченість ресурсною базою. 2. Структура кредитного портфеля, надмірна його концентрація або диверсифікація. 3. Наявність ефективної системи управління кредитним ризиком. 4. Раціональність кредитної політики. 5. Професійний рівень працівників фінансової установи.	1. Стан розвитку економіки. 2. Грошово-кредитна політика. 3. Нормативно-правове забезпечення кредитного процесу. 4. Платоспроможність населення. 5. Конкуренція на ринку кредитних послуг. 6. Кон'юнктура попиту на кредитні ресурси та їх пропозиція на ринку. 7. Кредитоспроможність позичальників. 8. Рівень тінізації економіки.

Джерело: складено на основі [28]

Одним із ключових внутрішніх чинників є забезпеченість фінансової установи якісною та стабільною ресурсною базою. Наявність достатнього обсягу залучених коштів на сприятливих умовах надає банку можливість здійснювати більш активну кредитну діяльність, пропонуючи клієнтам кредити на вигідніших умовах, зокрема, збільшуючи обсяги та строки довгострокового фінансування. Таким чином, структура та вартість ресурсної бази прямо впливають на потенціал та умови формування кредитного портфеля [21].

Іншими критично важливими внутрішніми факторами, що детермінують якість кредитного портфеля, є ефективність системи ризик-менеджменту банку та належна імплементація затвердженої кредитної політики. Якість процесів ідентифікації, оцінки, моніторингу та контролю кредитних ризиків на всіх етапах кредитного циклу, від андеррайтингу до супроводу кредиту та роботи з проблемною заборгованістю, є фундаментальною для мінімізації частки непрацюючих активів. Чітке дотримання кредитних стандартів та процедур, визначених у кредитній політиці, є необхідною умовою для формування портфеля з прийнятним рівнем ризику. Окремо слід наголосити, що ефективне формування кредитного портфеля та підтримання його якості потребує не лише впровадження сучасних інформаційних технологій для оптимізації кредитних процесів та підвищення доступності продуктів, але й наявність висококваліфікованого та професійного персоналу, здатного приймати обґрунтовані рішення та ефективно управляти ризиками.

Фактори зовнішнього впливу на кредитний портфель, як правило, мають незалежний від банку характер, макроекономічна ситуація, зміни у законодавстві, галузеві ризики, політична стабільність тощо, проте їхнє врахування є абсолютно необхідним. Успішна кредитна діяльність можлива лише за умови функціонування банку як відкритої системи, здатної адекватно сприймати сигнали зовнішнього середовища, прогнозувати його зміни та оперативно адаптувати свою кредитну політику та процеси до цих умов. Недооцінка зовнішніх ризиків може призвести до суттєвого погіршення якості кредитного портфеля навіть за наявності ефективних внутрішніх процедур [33].

У процесі ефективного управління кредитною діяльністю фінансової установи ключове значення має оцінка кредитного ризику. Ця оцінка здійснюється як на рівні кожної окремої кредитної операції, оцінка кредитоспроможності позичальника та ризику конкретної угоди, так і на агрегованому рівні – оцінка якості кредитного портфеля в цілому. Для цього використовується система різноманітних методів та критеріїв, що базуються на аналізі показників фінансової та статистичної звітності банку, зокрема АТ КБ

«ПриватБанк», як об'єкта дослідження. У розвинених системах кредитування рейтингування позичальників є традиційним методом оцінювання кредитного ризику на індивідуальному рівні. Однак слід зауважити, що рейтинги позичальників переважно характеризують лише ймовірність дефолту конкретного позичальника та застосовуються здебільшого для оцінки ризику окремих позик. Вони не дають повної характеристики ризику кредитного портфеля фінансової установи в цілому, який є результатом взаємодії ризиків окремих позик, їх кореляції та факторів концентрації. Оцінка портфельного ризику вимагає застосування більш складних методів, що враховують диверсифікацію та взаємозв'язки між активами [18].

Отже важливим аспектом є розуміння впливу різних факторів на формування кредитного портфеля.

Приділимо увагу динаміці кредитів та авансів клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр., яка представлена на рис. 2.3.

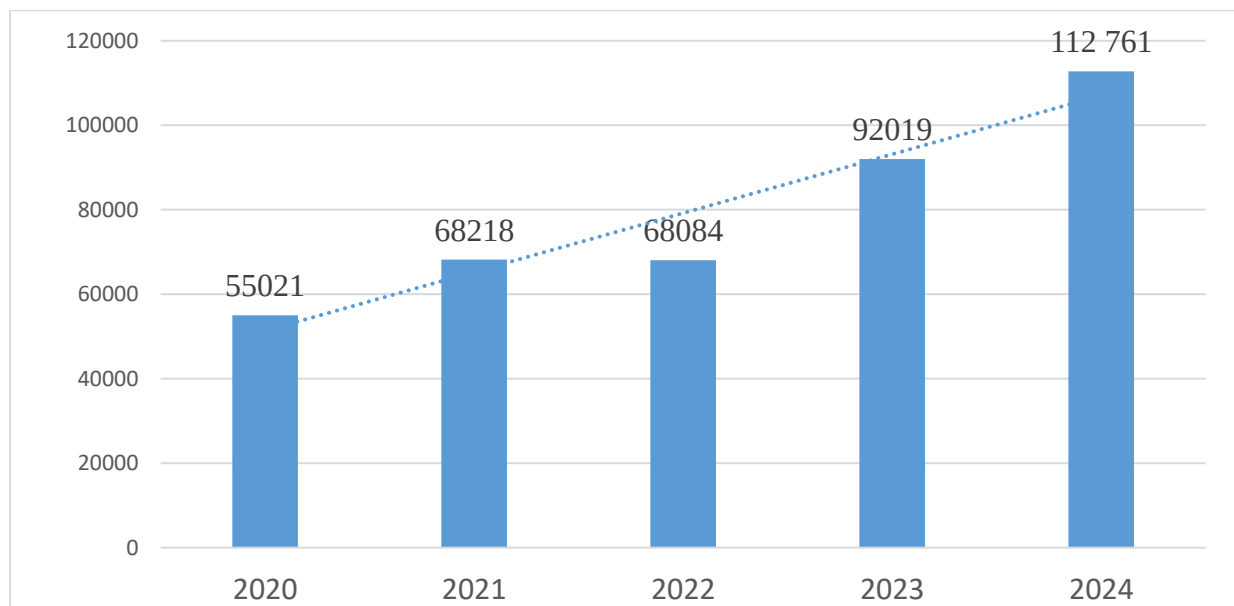

Рис. 2.3. Динаміка кредитів та авансів клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 рр., млн.грн

Джерело: складено на основі [29]

Рис. 2.3 свідчить, що за період 2020-2024рр. кредитний портфель клієнтів збільшився на 57 740 млн. грн. Це відповідає вражаючому відносному зростанню

на 104,94%. Тобто, за п'ять років банк більш ніж подвоїв обсяг кредитів, наданих клієнтам. При цьому пройшовши стадію стабільного зростання у 13,2 млрд. грн. 2021р., стадію стагнації або незначного зниження -0,13 млрд. грн, що було спричинене шоком повномасштабного вторгнення та стадію значного відновлення та прискорення зростання +23,9 млрд. грн. у 2023р. та +20,7 млрд. грн. у 2024р.

Зростання обсягу кредитного портфеля на понад 100% за п'ять років підкреслює успішність банку у розвитку свого основного бізнесу та здатність адаптуватися до складних умов. Абсолютний обсяг кредитного портфеля зростає приблизно такими ж темпами, як і загальна сума активів банку, за винятком 2022 року, коли зростання портфеля зупинилося, а загальні активи продовжували зростати, що призвело до тимчасового зниження його частки.

Далі приділимо увагу співвідношенню кредитів до загальної суми активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 –2024 рр. (табл. 2.5.)

Таблиця 2.5

Питома вага кредитів в загальній сумі активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2020 – 2024 рр.

Показники	Роки					Відхилення (+/-)				
	2020	2021	2022	2023	2024	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2020
Загальна сума активів, млн грн.	382525	401296	540596	680008	761530	18771	139300	139412	81522	379005
Кредити та аванси клієнтів, млн грн.	55021	68218	68084	92019	112761	13197	-134	23935	20742	57740
Частка кредитів в активах банку, %	14,38	17,00	12,59	13,53	14,81	2,62	-4,41	0,94	1,28	0,43

Джерело: складено на підставі фінансової звітності банку [29]

Табл. 2.5 свідчить, що протягом 2020 -2024 рр. активи банку демонструють стійке та значне зростання протягом усього п'ятирічного періоду. З 382,5 млрд. грн. у 2020 р. вони зросли до 761,5 млрд. грн. у 2024 р., збільшившись майже вдвічі або на 98,82%. Найбільші абсолютні прирости спостерігалися у 2022р. у

139,3 млрд.грн. та 2023р. у 139,4 млрд.грн. У 2024 році зростання продовжилося на 81,5 млрд. грн., хоча відносний темп зростання у 11,99% був нижчим, ніж у попередні два роки. Це свідчить про продовження нарощування банком свого масштабу, але, можливо, з деяким уповільненням темпів у 2024 році порівняно з піковими роками зростання.

В свою чергу обсяг кредитного портфеля клієнтів значно зріс за період, більш ніж подвоївшись або на 104,94%., з 55,0 млрд.грн. у 2020 р. він досяг 112,8 млрд. грн. у 2024 р. Динаміка була нерівномірною: після зростання у 2021 р. На 13,2 млрд. грн. відбулася стагнація у кризовому 2022 р. до -0,1 млрд. грн. Однак, у 2023 р. спостерігалось виражене відновлення зростання на 23,9 млрд. грн., яке продовжилося у 2024 р. до +20,7 млрд. грн., хоч і з дещо нижчим абсолютним приростом, ніж у 2023 р. Це вказує на подолання негативного впливу шоку 2022 року та активізацію кредитної діяльності банку в останні два роки.

При цьому питома вага кредитів клієнтам у загальних активах демонструвала помітні коливання. З 14,38% у 2020 р. вона зросла до 17,00% у 2021 р., потім різко знизилася до 12,59% у 2022 р. У 2023 р. частка відновилася до 13,53% і продовжила зростати у 2024 р., досягнувши 14,81%.

Аналіз даних за 2020-2024 рр. показує, що АТ КБ «ПриватБанк» є динамічно зростаючим банком, який за п'ять років суттєво збільшив масштаб своєї діяльності. Кредитний портфель клієнтів є важливою та зростаючою складовою активів, збільшившись більш ніж удвічі. Однак, його динаміка чітко відображає вплив зовнішніх шоків таких як стагнація у 2022 р. Відновлення та значне зростання кредитування у 2023-2024 рр. свідчить про адаптацію банку до умов воєнного часу та активізацію роботи з кредитування, що, ймовірно, пов'язано як із запитами ринку, так і з внутрішніми чинниками, такими як адаптація кредитної політики, використання ресурсів, накопичених у попередні роки. Зростання частки кредитів клієнтам у 2023-2024 рр. після її падіння у 2022 р. вказує на те, що кредитування знову починає відігравати дедалі помітнішу роль у формуванні структури активів банку, хоча і в умовах значного загального зростання балансу.

Кредитний портфель є центральним елементом активів банківської установи, виступаючи основним джерелом процентних доходів та детермінуючи значну частину її ризикового профілю [19]. Розглянемо більш докладно склад та структуру кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2024 рр., що представлено у табл. 2.6

Таблиця 2.6

Склад та структура кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 - 2024 рр.

Показники	2020		2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
Кредити та ДЗ за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	16433 ²	70,60	163513	67,41	167931	67,04	170042	61,85	162410	57,22
Кредити фізичним особам	54967	23,61	61727	25,45	55103	22,00	70914	25,79	86675	30,54
Кредити юридичним особам та підприємствам МСП	13473	5,79	17328	7,14	27462	10,96	33961	12,35	32878	12,24
Всього	23277 ²	100,00	242568	100,00	250496	100,00	274917	100,00	283 798	100
Резерв під очікувані кредитні збитки	- 177751	х	-174350	х	-182412	х	-182 898	х	-171 037	х
Усього кредитів мінусом резервів	55021	х	68218	х	68084	х	92 019	х	112 761	х

Джерело: складено на підставі фінансової звітності банку [29]

Аналіз складу та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2024 років дозволяє оцінити сегментацію кредитної діяльності банку, динаміку її ключових напрямків та зміни у підходах до управління кредитними ризиками.

Протягом 2020-2024 років валовий обсяг кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» демонстрував стабільну тенденцію до зростання. Загальна сума кредитів до вирахування резервів збільшилася з 232 772 млн грн у 2020 році до 283 798 млн грн у 2024 році, що становить приріст на 51 026 млн грн, або 21,92%.

Найбільш динамічним періодом зростання в абсолютних показниках у 24 421 млн. грн. був 2023 рік.

Аналіз структури валового кредитного портфеля за основними сегментами виявляє суттєві зміни у розподілі кредитної активності банку. Стаття "Кредити та ДЗ за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель", хоч і залишається найбільшим за обсягом, продемонстрував стійке зниження питомої ваги – з 70,60% у 2020 році до 57,22% у 2024 році. Це свідчить про зменшення відносної частки цього сегменту у загальній структурі кредитування. Натомість, спостерігається виражена тенденція до зростання частки кредитів, наданих фізичним особам. Їхня питома вага збільшилася з 23,61% у 2020 році до 30,54% у 2024 році, незважаючи на тимчасове зниження у 2022 році, що було, ймовірно, пов'язано з кризовими факторами. Частка кредитів юридичним особам та підприємствам МСП також зросла з 5,79% у 2020 році до 12,24% у 2024 році, хоч і з незначним зниженням в останньому році. Таким чином, структурно відбувається чітке зміщення кредитної діяльності банку у бік збільшення частки кредитування фізичних осіб та підприємств реального сектору, юридичні особи та МСП.

Розгляд динаміки абсолютних значень сегментів підтверджує ці структурні зміни. Обсяг кредитів фізичним особам продемонстрував значне зростання в абсолютних цифрах, особливо у 2023р. +15 811 млн. грн. та 2024р. +15 761 млн. грн., швидко відновившись після спаду у 2022 році. Сегмент юридичних осіб та МСП також показав значне зростання у 2022 р. +10 134 млн. грн. та 2023 р. +6 499 млн. грн., що може вказувати на підтримку бізнесу в умовах воєнного стану, хоча у 2024 році відбулося певне зниження абсолютного обсягу до -1 083 млн. грн. Обсяг кредитів та ДЗ за фінансовим лізингом коливався, демонструючи зниження в останньому році до -7 632 млн. грн., що сприяло зменшенню його частки.

Важливим аспектом аналізу кредитного портфеля є оцінка його якості, що відображається, зокрема, у розмірі резерву під очікувані кредитні збитки. Абсолютний обсяг резерву коливався протягом періоду, але при розгляді

відношення резерву до валового кредитного портфеля, тобто коефіцієнт резервування, спостерігається чітка тенденція до його зниження: з високих 76,36% у 2020 році до 60,27% у 2024 році. Таке значне зниження коефіцієнта резервування, незважаючи на зростання абсолютного обсягу валового портфеля, може свідчити про покращення банком якості управління кредитними ризиками або про більш оптимістичну оцінку ним майбутніх кредитних збитків в умовах адаптації до поточного економічного середовища [27, 31].

Чистий кредитний портфель, після вирахування резерву, який відображається в активах банку, демонструє значне зростання з 55 021 млн. грн. у 2020 році до 112 761 млн. грн. у 2024 році. Динаміка чистого портфеля значною мірою повторює динаміку валового портфеля з поправкою на зміни у рівні резервування.

Загалом, аналіз складу та структури кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 роки свідчить про його загальне кількісне зростання та суттєву внутрішню трансформацію. Банк активно нарощує кредитування фізичних осіб та юридичних осіб/МСП, що призводить до зміни структури портфеля. Паралельно зі зростанням портфеля, спостерігається зниження рівня резервування відносно валового обсягу, що може вказувати на покращення якості або зміну оцінки ризиків. Ці тенденції відображають адаптацію банку до умов функціонування та його стратегію розвитку в ключових сегментах кредитування.

Далі розглянемо продуктову лінійку АТ КБ «ПриватБанк» в роздрібному кредитуванні, що надано у табл.2.7.

Загальний обсяг валового кредитного портфеля, наданого фізичним особам, свідчить про значне зростання протягом аналізованого періоду: з 54 967 млн. грн. у 2020 році до 86 675 млн. грн. у 2024 році або на 31 708 млн. грн. чи на 57,69%.

Найбільшу частку у портфелі кредитів фізичним особам займають кредити надані через кредитні картки протягом періоду, при цьому питома вага дещо

коливалася: 73,88% у 2020р., 73,41% у 2021р., 84,56% у 2022р., 76,85% у 2023р., 72,34% у 2024р.

Таблиця 2.7.

Склад та структура кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ
«ПриватБанк» за 2020 - 2024 рр.

Показники	2020		2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кредити фізичним особам – кредитні картки	40609	73,88	45314	73,41	46593	84,56	54500	76,85	62 703	72,34
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9566	17,40	9858	15,97	3912	7,10	5618	7,92	8 559	9,87
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3500	6,37	5343	8,66	3880	7,04	9751	13,75	12 738	14,7
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	35	0,06	394	0,64	328	0,60	885	1,25	2 675	3,08
Кредити фізичним особам – інші кредити	129	0,23	83	0,13	26	0,05	13	0,02	-	х
Дебіторська заборгованість фізичних осіб за фінансовим лізингом	1128	2,05	735	1,19	364	0,66	147	0,21	-	х
Всього кредитів, без вирахування резервів	54967	100,00	61727	100,00	55103	100,00	70914	100,00	86675	100,00

Джерело: складено на підставі фінансової звітності банку [29]

Щодо іпотечних кредитів, то їх частка суттєво знизилася: з 17,40% у 2020 році до 9,87% у 2024 році. В абсолютних цифрах спостерігалось падіння у 2022 році -60,39%, що є прямим наслідком повномасштабного вторгнення та пов'язаних ризиків, але у 2023 та 2024 роках відбулося певне відновлення абсолютного обсягу +43,60% у 2023р. та +52,36% у 2024р. Незважаючи на відновлення, частка іпотеки залишається значно нижчою за довоєнний рівень.

Споживчі кредити демонструють виражену тенденцію до зростання питомої ваги, особливо в останні роки: з 6,37% у 2020 році до 14,70% у 2024 році. Після зростання у 2021 році до +8,66% та спаду у 2022 році до -27,38%, спостерігається стрімке зростання абсолютного обсягу у 2023р. до +151,31 та у 2024р. до +30,64%. Це свідчить про активізацію банку у сегменті споживчого кредитування. Кредити на придбання автомобіля є найменшим за обсягом, але демонструє вражаюче зростання як в абсолютних цифрах, так і за питомою вагою: з 0,06% у 2020 році до 3,08% у 2024 році. Особливо значне зростання відбулося у 2023р. до +169,82% та у 2024р. до +202,26%. Це свідчить про зростання попиту в цьому сегменті. Складова інших кредитів та дебіторської заборгованості за фінансовим лізингом є незначною та демонструє тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду.

Отже, аналіз складу та структури кредитів, наданих фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк», за 2020-2024 роки свідчить про значне зростання загального обсягу портфеля, незважаючи на негативний вплив 2022 року. У внутрішній структурі портфеля відбувається чітке зміщення акцентів: зберігається домінантна роль кредитів за картками, які є найбільшим сегментом, спостерігається виражене зростання частки та абсолютного обсягу споживчих кредитів та кредитів на придбання автомобіля, що вказує на активізацію банку у цих напрямках роздрібного кредитування. Ці структурні зміни відображають стратегію банку з розвитку більш високодохідних та менш довгострокових продуктів в сегменті фізичних осіб, а також адаптацію до умов зовнішнього середовища, що призвело до тимчасового падіння та подальшого повільнішого відновлення іпотечного кредитування. Зростання портфеля фізичних осіб є важливим фактором загального зростання кредитного портфеля банку.

Далі розглянемо структуру валового кредитного портфеля клієнтів АТ «ПриватБанк» за основними сегментами та секторами економіки для юридичних осіб та підприємств МСП за період з 2021 по 2024 роки. представлено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Структура кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за секторами економіки за
2021 - 2024 рр.

Показники	2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
Кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель	163513	67,41	167931	67,04	170042	61,85	162 410	57,23
Кредити фізичним особам	61727	25,45	55103	22,00	70914	25,79	86 737	30,56
Рослинництво	2988	1,23	12325	4,92	12194	4,44	10 542	3,7
Роздрібна торгівля	2889	1,19	3578	1,43	4077	1,48	4 294	1,51
Оптова торгівля	2377	0,98	2868	1,14	3948	1,44	3 869	1,36
Інфраструктура	1104	0,46	1206	0,48	1856	0,68	2 076	0,73
Виробництво товарів народного споживання	800	0,33	1033	0,41	1424	0,52	2 422	0,85
Устаткування та обладнання	798	0,33	883	0,35	1024	0,37	1 501	0,52
Паливно-енергетичний комплекс	635	0,26	674	0,27	830	0,30	1 326	0,46
Автомобільні дилери	522	0,22	617	0,25	1040	0,38	1 204	0,42
Харчова промисловість	462	0,19	614	0,25	956	0,35	1 321	0,46
Послуги	1066	0,44	574	0,23	642	0,23	584	0,2
Будівництво та нерухомість	764	0,31	512	0,20	622	0,23	706	0,25
Інше АПК та пов'язані галузі	497	0,20	425	0,17	467	0,17	489	0,17
Торгівля сільськогосподарською продукцією	259	0,11	343	0,14	650	0,24	621	0,22
Металургійний комплекс	342	0,14	326	0,13	514	0,19	606	0,21
Будівельні матеріали	370	0,15	324	0,13	557	0,20	861	0,3
Тваринництво	197	0,08	313	0,12	233	0,08	216	0,07
Соціальний сектор	359	0,15	278	0,11	505	0,18	583	0,2
Хімічний комплекс	170	0,07	162	0,06	315	0,11	316	0,11
Переробка сільськогосподарської продукції	89	0,04	151	0,06	358	0,13	461	0,16
Авіабудування	136	0,06	141	0,06	137	0,05	301	0,1
Фінансовий сектор	5	0,00	4	0,00	1462	0,53	160	0,05
Автомобілебудування	2	0,00	1	0,00	6	0,00	29	0,01
Суднобудування	0	0,00	0	0,00	2	0,00	4	0,001
Інші	497	0,20	110	0,04	142	0,05	159	0,056
Всього кредитів та авансів клієнтам, загальна сума	242568	100,00	250496	100,00	274917	100,00	283798	100

Джерело: складено на підставі фінансової звітності банку [29]

Загальний обсяг валового кредитного портфеля, тобто сума всіх наданих кредитів до вирахування резервів, зріс з 242 568 млн. грн. у 2021 році до 283 798 млн. грн. у 2024 році, продемонструвавши загальний приріст на 41 230 млн. грн.

На протязі аналізованого періоду домінує складова "Кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель", хоча його частка суттєво знизилася – з 67,41% у 2021 році до 57,23% у 2024 році. Паралельно з цим, частка кредитів, наданих фізичним особам, послідовно зростала – з 25,45% до 30,56%. Кредитування юридичних осіб та підприємств МСП, їх частка у 2021 році становила 7,14%, у 2022 році збільшилася до 10,96%, досягла 12,36% у 2023 році та у 2024 році стала 12,21%. Таким чином, спостерігається чітке зміщення структури валового портфеля від "окремого портфеля" до зростання питомої ваги кредитів фізичним особам та юридичним особам/МСП.

Деталізуючи кредити юридичним особам та підприємствам МСП за секторами економіки дозволяє виявити пріоритетні напрямки кредитування банку у цьому сегменті. Серед секторів найбільшу питому вагу протягом періоду мали рослинництво, роздрібна торгівля та оптова торгівля.

Таким чином, структура кредитного портфеля АТ «ПриватБанк» за секторами економіки у 2021-2024 роках демонструє адаптацію банку до умов функціонування шляхом перерозподілу кредитної активності на користь ключових галузей агросектору, торгівлі, виробництва та інфраструктури, що є критично важливими для підтримки економіки країни.

Незважаючи на тимчасову стагнацію у кризовому 2022 році, у 2021 та особливо у 2023 роках банк активно нарощував кредитування. Зростання кредитного портфеля є позитивним сигналом, що свідчить про здатність банку знаходити можливості для кредитування та генерувати процентні доходи навіть у складних умовах.

Формування кредитного портфелю – це складний процес, який вимагає балансу між прибутковістю та ризиками. Банк повинен постійно аналізувати

якість портфелю, враховувати зовнішні чинники та вдосконалювати кредитні механізми для мінімізації втрат.

2.3. Аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

У банківському секторі України на 1 січня 2025 року в зафіксовано подальше суттєве скорочення частки непрацюючих кредитів (NPL). За даними Національного банку України, частка NPL знизилася до 30,3%, що на 7,1 відсоткового пункту менше порівняно з показником річної давнини. Обсяг непрацюючих кредитів протягом 2024 року скоротився на 29,1 млрд грн, склавши на звітну дату 393,2 млрд грн. Зазначена тенденція до поступового зменшення рівня NPL простежується з початку 2023 року [26, 27].

Ключовим чинником, що зумовив скорочення частки непрацюючих кредитів, є подальше нарощення банками обсягів якісних гривневих кредитних портфелів. Це стало можливим завдяки поступовому відновленню попиту на кредитні ресурси та поліпшенню умов кредитування. За 2024 рік обсяг валових кредитів у банківській системі зріс на 167,5 млрд. грн., або на 14,8%. Додатковим фактором зниження частки NPL стало списання банками непрацюючих кредитів, переважно у роздрібному сегменті рис.2.5.

Скорочення частки непрацюючих кредитів є характерним для всіх груп банків. Зокрема, у приватних українських банках показник NPL знизився до 12,6%, у банках з іноземним капіталом – до 10,9%, а у державних банках – до 43%.

Важливо зазначити, що без урахування боргових зобов'язань колишніх власників АТ КБ «ПриватБанк» та старих проблемних боргів, що сформувалися до періоду оздоровлення банківської системи під час кризи 2015–2017 років, частка непрацюючих кредитів станом на 1 січня 2025 року становить 24,8% в державних банках та 18,6% загалом у банківській системі. Досягнення рівня нижче 20% за цим показником зафіксовано вперше з жовтня 2022 року, що

свідчить про реальне покращення якості "нового" кредитного портфеля банківської системи [30].

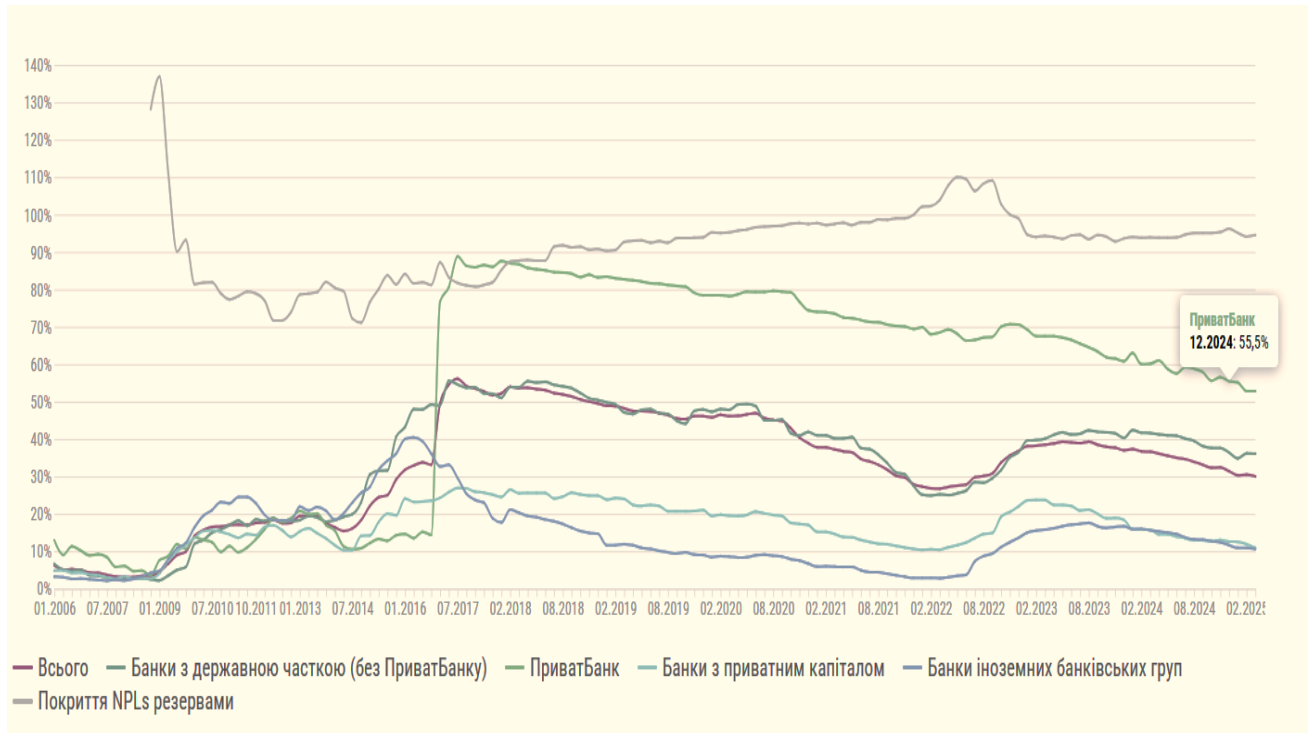

Рис. 2.5. Частка непрацюючих кредитів у банківському секторі України за 2006-2025 рр., %

Джерело: складено на основі [2]

Наявність значного обсягу NPL негативно впливає на нормальний цикл вхідних грошових потоків від погашення кредитів, створює загрозу втрати процентних доходів, вимагає суттєвих відрахувань до резервів під очікувані збитки, відволікаючи ресурси, та потенційно може підвищувати ризик фінансової нестабільності.

Показники свідчать, що АТ КБ «ПриватБанк» дійсно мав і ще має, хоча і зі значною позитивною динамікою, високу частку проблемних кредитів у своєму портфелі на протязі досліджуваного періоду 2020-2024 рр.. Однак, було відзначено стійку тенденцію до її суттєвого зниження протягом цих років. Незважаючи на цей історичний тягар NPL, аналіз показників продемонстрував, що банку вдалося не тільки забезпечити значне зростання загального обсягу діяльності та зберегти високу прибутковість основного бізнесу, але й

підтримувати достатній рівень резервів на покриття виявлених проблемних кредитів, що підтверджується динамікою відповідного коефіцієнта [30].

Для оцінки якості кредитного портфеля банківських установ, зокрема АТ КБ «ПриватБанк», зручно та ефективно використовувати коефіцієнтний метод аналізу. Його ключовими перевагами є простота розрахунку та наочність, що дозволяє швидко отримати інтегральну оцінку стану портфеля (табл.2.9).

Таблиця 2.9

Показники якості кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк», %

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.
Оцінка кредитного ризику					
Показник покриття кредитного портфеля власним капіталом	96	97,65	84,88	92,21	75,24
Показник покриття резервами кредитного портфеля	76,36	71,88	72,82	66,53	60,27
Частка непрацюючих (проблемних) кредитів	74	69,9	69,2	63	55,5
Показник достатності резервів на покриття кредитного ризику	93,79	99,72	104,51	102,22	100,42
Оцінка дохідності кредитного портфелю					
Дохідність кредитного портфеля	14,42	14,78	17,44	24,09	27,34
Частка процентних доходів у загальній сумі доходів	55,38	72,56	54,23	64,73	68,57
Показник співвідношення процентних доходів до процентних витрат	2,81	5,48	11,6	10,01	7,25
Чиста процентна маржа	5,65	7,31	7,38	8,77	8,78

Джерело: складено на основі [29]

Показник покриття кредитного портфеля власним капіталом є внутрішнім аналітичним індикатором, який відображає, якою мірою чистий кредитний портфель банку покритий власними коштами банку. Показник є основним джерелом ризиків для банку [23].

Показник покриття = (Всього власного капіталу / Усього кредитів за мінусом резервів) * 100% (1)

Динаміка показника покриття кредитного портфеля власним капіталом АТ «ПриватБанк» за період 2020-2024 років характеризувалася значними коливаннями, демонструючи високий рівень у 2020-2021 рр. понад 96%, зниження у 2022 р. до 84,88%, відновлення у 2023 р. до 92,21% та суттєве падіння

до 75,24% у 2024 р. Зазначені зміни були спричинені динамікою власного капіталу банку у 2022-2023 рр. зменшення, а потім зростання та випереджаючими темпами зростання чистого кредитного портфеля у 2024 р. на фоні стабільного обсягу капіталу. Хоча загалом показник свідчить про значний рівень капітальної захищеності кредитного портфеля, тенденція 2024 року актуалізує питання необхідності збалансування темпів нарощення кредитного портфеля зі здатністю банку до генерації або залучення додаткового власного капіталу для підтримання рівня покриття.

Показник покриття кредитного портфеля резервами або коефіцієнт резервування кредитного портфеля є ключовим індикатором якості активів банку та демонструє, яку частку від загального обсягу виданих кредитів банк вважає за необхідне покрити резервами для абсорбування потенційних, очікуваних втрат від неповернення боргу [23].

Показник покриття резервами = $(\text{Резерв під очікувані кредитні збитки} / \text{Валовий кредитний портфель}) * 100\%$ (2)

Протягом 2020-2024 років в АТ КБ «ПриватБанк» зафіксовано стійке зниження показника покриття кредитного портфеля резервами з рівня понад 76,36% до близько 60,27%. Ця динаміка може вказувати на покращення банком оцінки якості валового кредитного портфеля, підвищення ефективності роботи з проблемною заборгованістю або зміну в оцінці макроекономічних ризиків. Незважаючи на зменшення, збереження значного рівня резервування відображає консервативний підхід до оцінки кредитних ризиків або специфіку структури портфеля, що вимагає суттєвих резервів.

Частка непрацюючих (проблемних) кредитів (Non-Performing Loans - NPL ratio) є одним з найбільш вагомих показників якості кредитного портфеля та фінансового стану банку, що відображає питому вагу кредитів, за якими позичальник має значні прострочення у виконанні своїх зобов'язань або які банк з інших причин класифікує як такі, що мають високу ймовірність неповернення.

Частка непрацюючих кредитів = $(\text{Обсяг непрацюючих кредитів} / \text{Валовий кредитний портфель}) * 100\%$ (3)

Протягом 2020-2024 років в АТ «ПриватБанк» відзначено суттєве зниження частки непрацюючих кредитів (NPL) з 74% до 55,5%. Ця позитивна динаміка свідчить про покращення якості кредитного портфеля, результативність заходів з врегулювання проблемної заборгованості або вплив списання безнадійних боргів. Скорочення рівня NPL є прямим індикатором зниження кредитного ризику та сприяє зміцненню фінансової стійкості банківської установи.

Показник достатності резервів на покриття кредитного ризику відображає, наскільки сформовані банком резерви під очікувані кредитні збитки є достатніми для покриття фактичних або потенційних втрат, перш за все, за проблемною частиною портфеля.

Показник достатності резервів = (Резерв під очікувані кредитні збитки / Обсяг непрацюючих кредитів (NPL)) * 100% (4)

За 2020-2024 роки динаміка показника достатності резервів на покриття кредитного ризику демонструє зростання з 93,79% у 2020 році до 100,42% у 2024 році, з перевищенням 100% у 2022-2023 роках. Значення показника на рівні або понад 100% в останні роки свідчить про те, що сформовані резерви банку покривають або навіть перевищують обсяг ідентифікованих непрацюючих кредитів. Таким чином, незважаючи на значну частку NPL, рівень резервів АТ КБ «ПриватБанк» виглядає достатнім для покриття обсягу проблемної заборгованості за цим показником [23].

Для подальшого аналізу показників якості кредитного портфеля нам необхідні дані звіту про «прибуток чи збиток та інший сукупний дохід» АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 роки та дані Балансу, розрахуємо динаміку зазначених показників (табл. 2.10).

Дохідність кредитного портфеля є важливим показником ефективності основної операційної діяльності банку – кредитування та відображає, який рівень процентного доходу генерує кредитний портфель банку відносно його обсягу за певний період часу [23].

Таблиця 2.10

Дані звітів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2024 роки

	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.
Процентні доходи, у млн. грн.	33 563	35 854	43 686	66 238	77 594
Процентні витрати, у млн. грн.	11 961	6 537	3 768	6 616	10 706
Чистий процентний дохід, у млн. грн.	21 602	29 317	39 918	59 622	66 888
Загальна сума активів на кінець року, у млн. грн.	382 525	401 296	540 596	680 008	761 530

Джерело: складено на основі [28]

Дохідність кредитного портфеля = (Процентні доходи за кредитами, наданими клієнтам / Середньорічний обсяг валового кредитного портфеля клієнтів) * 100% (5)

За аналізований період він продемонстрував значне зростання: з 14,42% у 2020 році до 14,78% у 2021, потім стрибок до 17,44% у 2022, 24,09% у 2023 та досяг 27,34% у 2024 році. Така динаміка свідчить про суттєве підвищення дохідності активів, що приносять процентний дохід, що може бути пов'язано зі зростанням процентних ставок на ринку та зміною структури процентних активів на користь більш дохідних інструментів.

Частка процентних доходів у загальній сумі доходів є важливим показником структури доходів банку, що відображає, яку частину загального операційного доходу банк отримує від своїх основних, традиційних процентних операцій (надання кредитів, вкладення в процентні цінні папери, розміщення коштів в інших банках) порівняно з доходами від інших видів діяльності (комісійні доходи, доходи від операцій з цінними паперами та іноземною валютою, інші операційні доходи) [23].

Частка процентних доходів = (Сума процентних доходів / Загальна сума операційних доходів) * 100% (6)

Його значення коливалися: 55,38% у 2020 р., зростання до 72,56% у 2021 р., зниження до 54,23% у 2022 р., та подальше зростання до 64,73% у 2023 р. та 68,57% у 2024 р. Коливання частки вказують на суттєвий вплив інших (непроцентних) операційних доходів на загальний результат, особливо у 2022

році. Однак, до кінця періоду процентні доходи знову закріпилися як домінуюче джерело операційних доходів банку. Висока частка процентних доходів свідчить про те, що банк переважно орієнтований на традиційну банківську діяльність (кредитування, залучення депозитів).

Показник співвідношення процентних доходів і процентних витрат демонструє, у скільки разів процентні доходи банку перевищують його процентні витрати, відображаючи ефективність управління процентною маржею [23].

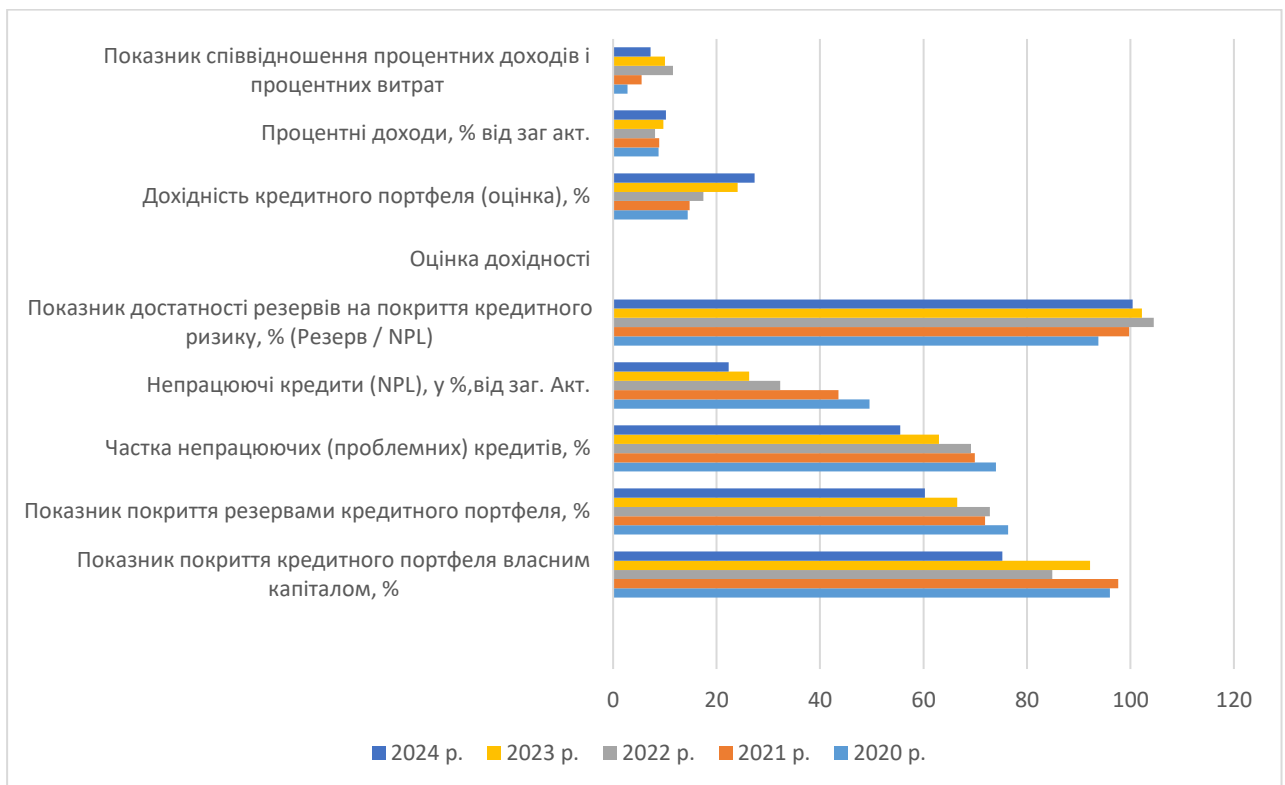

Рис. 2.6. Графічне відображення динаміки показників якості кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за період 2020-2024 рр., %

Джерело: складено на основі таблиці 2.5

Спостерігалася виражена позитивна динаміка: з 2,81 у 2020 році показник зріс до 5,48 у 2021, досяг піку у 11,60 у 2022 році, після чого дещо знизився до 10,01 у 2023 та 7,25 у 2024 році. Значення значно вище одиниці протягом усього періоду, особливо високі у 2021-2023 роках, свідчать про надзвичайно успішне управління процентною маржею, де процентні доходи значно перевищують

процентні витрати та свідчить, що банк отримує позитивний чистий процентний дохід (значно вище 1).

Чиста процентна маржа (NIM) (розрахована як відношення чистого процентного доходу до загальної суми активів на кінець року як наближення до середньорічних працюючих на процент активів) відображає загальну прибутковість процентного бізнесу банку відносно його масштабу.

Динаміка показника була стійко позитивною: 5,65% у 2020р., 7,31% у 2021р., 7,38% у 2022р., 8,77% у 2023р. та 8,78% у 2024р. Це свідчить про стабільне та значне зростання прибутковості основного банківського бізнесу відносно загального розміру активів банку.

Проведений аналіз ключових фінансових показників АТ «ПриватБанк» за період 2020-2024 років, що охоплює динаміку активів, пасивів, власного капіталу, структури кредитного портфеля, його якості та дохідності, дозволяє сформулювати комплексні висновки щодо фінансового стану банку, ефективності його управління та адаптації до умов функціонування.

Баланс банку продемонстрував значне кількісне зростання протягом періоду, збільшившись майже вдвічі. Це зростання значною мірою фінансувалося за рахунок нарощування зобов'язань, передусім коштів клієнтів, що свідчить про високу довіру до банку та його здатність ефективно залучати ресурси. Власний капітал також зростає, за винятком 2022 року, підтримуючи капітальну базу банку. У структурі активів спостерігалися помітні зміни, включаючи збільшення частки високоліквідних активів та вкладень у міжбанківський ринок у кризовий 2022 рік, з подальшим відновленням зростання частки кредитів клієнтам у 2023-2024 роках [22, 26].

Аналіз якості кредитного портфеля вказує на позитивну динаміку скорочення частки непрацюючих кредитів (NPL), що є ключовим фактором зниження кредитного ризику. Незважаючи на значний історичний рівень NPL, спостерігалось їх послідовне зниження в абсолютних та відносних показниках. Паралельно з цим, показник достатності резервів на покриття непрацюючих кредитів (Резерв / NPL) перебував на рівні близько або вище 100% в останні роки,

що свідчить про достатність сформованих банком резервів для покриття ідентифікованого обсягу проблемної заборгованості. Хоча загальний коефіцієнт резервування (відношення резерву до валового портфеля) знижувався, це пов'язано з покращенням оцінки ризиків та якості нових кредитів на тлі зростання самого портфеля. Покриття кредитного портфеля власним капіталом також демонструвало високі значення, підкреслюючи капітальну захищеність активів.

Показники дохідності основного процентного бізнесу свідчать про високу ефективність та значне зростання прибутковості. Чистий процентний дохід банку демонстрував стійке та суттєве зростання, що було зумовлено як збільшенням процентних доходів, внаслідок зростання обсягів та дохідності працюючих активів, так і сприятливою динамікою процентних витрат. Показник співвідношення процентних доходів до процентних витрат стійко перебував значно вище одиниці. Динаміка ЧПД відносно загальних активів чітко вказує на значне зростання прибутковості основного бізнесу банку відносно його масштабу. Частка процентних доходів у загальних операційних доходах також підтверджує, що процентний бізнес є основним джерелом формування фінансових результатів[22, 26].

Аналіз структури валового кредитного портфеля за сегментами та секторами економіки показав активне зростання кредитування фізичних осіб та підприємств реального сектору (юридичні особи/МСП), що супроводжувалося зміною внутрішньої структури портфеля.

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

3.1. Напрямки щодо удосконалення формування кредитного портфеля комерційного банку

Кредитний портфель – це сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку. У структурі балансу кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова активів банку, котра має свій рівень дохідності та відповідний рівень ризику [17, 32].

На фактичний стан кредитного портфеля впливає прийнята банком система управління кредитним портфелем. Управління кредитним портфелем – це організація діяльності банку при здійсненні кредитного процесу, спрямована на мінімізацію кредитного ризику. Дохідність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку. У кредитному портфелі найважливішим є узгодження за термінами розміщених обсягів активів із залученими пасивами.

При управлінні кредитним портфелем кінцевими цілями банківської установи є:

- одержання прибутку від позикових операцій;
- збереження ліквідності та платоспроможності банку.

Якість і склад кредитного портфеля істотно залежать від організації кредитної діяльності в банку. Організаційна структура кредитної функції в кожному конкретному банку має свої особливості, що визначаються розмірами, можливостями банківської установи, а також потребами клієнтури.

Ефективне управління кредитним портфелем передбачають безперервний процес удосконалення, спрямований на підвищення якісних характеристик портфеля, оптимізацію його структури, максимізацію прибутковості за умови підтримання прийнятного рівня ризику та забезпечення відповідності стратегічним цілям банківської установи. В умовах воєнних дій для вітчизняних

банків питання мінімізації проблемної заборгованості набуває особливої значущості, зумовленої погіршенням макроекономічної кон'юнктури та зниженням платоспроможності клієнтів [28].

Узагальнимо в таблиці 3.1. можливі заходи щодо вирішення цієї проблеми.

Таблиця 3.1.

Заходи щодо зниження проблемної заборгованості вітчизняними банками

Заходи для зниження проблемної заборгованості	Характеристика
Реструктуризація кредитів	Банки можуть йти на зміну умов кредитних договорів шляхом подовження строків погашення, зниження відсоткових ставок, надання кредитних канікул тощо для полегшення тягара боргових зобов'язань позичальників
Списання безнадійної заборгованості	За певних обставин банки можуть визнавати частину проблемних кредитів безнадійними до повернення та списувати їх, відображаючи як збитки для «очищення» кредитного портфеля
Продаж проблемних кредитів	Банки можуть продавати проблемну заборгованість колекторським агентствам або спеціалізованим компаніям за частину номінальної вартості
Посилення роботи зі стягнення заборгованості	Залучення професійних колекторських служб, ініціювання судових процедур, звернення стягнення на предмети застави по кредитах
Рефінансування кредитів завдяки програмам державної підтримки	Використання програм державної підтримки та кредитних ліній для рефінансування проблемних корпоративних позик
Формування достатніх резервів під проблемні кредити	Банки повинні адекватно оцінювати резерви для покриття потенційних збитків
Врегулювання спорів у досудовому порядку	За умов воєнного стану важливо вирішувати спори щодо кредитіву досудовому порядку

Джерело: складено на основі [28]

Розглядаючи наведені заходи щодо зниження проблемної заборгованості, можна виділити наступні напрямки для стратегічного удосконалення кредитного портфеля комерційного банку в умовах воєнного стану та після його завершення:

- Розробка гнучких кредитних продуктів, які враховують потенційні кризові сценарії та потреби позичальників в умовах нестабільності.
- Запровадження ефективніших систем раннього виявлення проблемних кредитів та більш активний контроль за фінансовим станом позичальників.
- Інвестування у власний персонал та технології для ефективного стягнення боргів та досудового врегулювання спорів.
- Впровадження більш точних та прогностичних моделей оцінки кредитних ризиків для адекватного формування резервів.

- Активна диверсифікація кредитного портфеля.

Таким чином, аналіз поточних заходів щодо боротьби з проблемною заборгованістю є відправною точкою для розробки стратегічних напрямків удосконалення кредитного портфеля, що дозволить банку підвищити його якість, стійкість та прибутковість у довгостроковій перспективі, навіть в умовах нестабільного економічного середовища [10, 16].

Впровадження цифрових технологій та інструментів аналізу великих даних значно підвищує точність прогнозування кредитоспроможності потенційних позичальників. Традиційні підходи до оцінки часто виявляються недостатньо ефективними в умовах економічної волатильності. Застосування штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН) сприяє автоматизації процесів прийняття кредитних рішень, аналізу поведінкових патернів та фінансових звичок клієнтів, що, як наслідок, призводить до зниження рівня проблемних кредитів. [34] (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Використання цифрових технологій та великих даних у прогнозуванні кредитоспроможності позичальників

Технологія	Основні характеристики	Практичне застосування
Машинне навчання	Алгоритми аналізують історичні дані клієнтів для виявлення прихованих закономірностей та прогнозування ймовірності дефолту	Використовується банками для автоматизації кредитного скорингу та оптимізації процентних ставок
Аналіз транзакційних даних	Оцінка частоти та структури платежів, витратних та дохідних операцій для визначення фінансової стійкості	Дає можливість банкам ураховувати фінансову поведінку клієнта без офіційної кредитної історії
Обробка альтернативних даних	Аналіз цифрового сліду позичальника, ураховуючи дані соціальних мереж, поведінку в онлайн-торгівлі та геолокацію	Допомагає оцінити кредитоспроможність підприємців та осіб без стабільних офіційних доходів
Скоринг на основі ШІ	Використання штучного інтелекту для автоматичного оцінювання кредитного ризику	Прискорює ухвалення рішень, зменшує ризик суб'єктивних помилок та знижує рівень шахрайства
Прогнозна аналітика	Прогнозування змін у фінансовому стані клієнта на основі історичних даних і макроекономічних факторів	Використовується банками для адаптації кредитної політики до змін у поведінці позичальників

Джерело: сформовано авторами на підставі [4, 14]

Використання цифрових технологій та аналітики великих даних є ключовою трансформацією процесу ухвалення кредитних рішень у банківському секторі. Традиційні методи оцінки, зокрема аналіз кредитної історії та фінансової звітності, часто характеризуються недостатньою точністю, особливо в умовах нестабільної економіки або стосовно клієнтів з обмеженою кредитною історією. Застосування машинного навчання, аналізу транзакційних даних та альтернативних джерел інформації забезпечує формування більш комплексного розуміння фінансової стійкості позичальника. Машинне навчання, оперуючи значними обсягами історичних даних, виявляє закономірності, що можуть сигналізувати про ризик дефолту. Наприклад, висока частота отримання кредитів та непунктуальність платежів розглядаються як індикатори підвищеного ризику. Аналіз транзакційних даних дозволяє оцінити рівень та стабільність доходів, а також їхні джерела, що є особливо цінним для клієнтів без офіційного кредитного рейтингу [4, 14].

Попри активне впровадження сучасних аналітичних методів, банки стикаються з системними проблемами у сфері прогнозування та мінімізації ризиків. Значний рівень проблемної заборгованості зумовлений низькою платоспроможністю значної частини позичальників, недосконалістю існуючих моделей оцінки ризиків та обмеженим доступом до релевантних альтернативних даних. Недостатньо розвинене законодавче поле ускладнює процеси стягнення боргів та захисту прав кредиторів, що негативно впливає на ліквідність банківських установ. Обмеженість обсягу якісних даних та ресурсів, необхідних для повноцінного впровадження технологій штучного інтелекту, знижує ефективність управління кредитними ризиками, особливо для невеликих банківських установ. Додаткові труднощі створюють інфляційні ризики, волатильність валютних курсів, наслідки воєнних дій та дефіцит кваліфікованих кадрів.

Удосконалення управління кредитними ризиками має ґрунтуватися на адаптації міжнародних стандартів та інтеграції передових технологій. Застосування алгоритмів машинного навчання, аналізу великих даних та

альтернативних джерел інформації здатне підвищити точність прогнозування дефолтів та автоматизувати процеси оцінювання кредитоспроможності позичальників [21].

Тому, ефективний моніторинг кредитів, що включає розробку систем раннього попередження та регулярний перегляд фінансових показників, є критично важливим для своєчасного виявлення потенційних проблем. Активне управління проблемною заборгованістю через стратегії реструктуризації, рефінансування або стягнення сприяє мінімізації збитків та зниженню рівня непрацюючих кредитів (NPL). Оптимізація політики списання передбачає своєчасне та обґрунтоване виведення безнадійної заборгованості з балансу.

Оптимізація структури та диверсифікація портфеля досягається шляхом збалансованого розподілу кредитів між різними сегментами клієнтів (корпоративним, МСП, роздрібним) з урахуванням їхнього ризикового профілю. Диверсифікація за секторами економіки дозволяє уникнути надмірної концентрації ризиків у вразливих галузях. Географічна диверсифікація та формування збалансованої строкової структури портфеля сприяють зниженню локальних економічних ризиків та процентного ризику відповідно. Оптимізація співвідношення забезпечених та незабезпечених кредитів є важливим інструментом мінімізації потенційних втрат.

Підвищення прибутковості портфеля залежить від оптимізації ціноутворення кредитів, встановлення процентних ставок, що адекватно відображають ризик та витрати. Розвиток продуктів з вищою маржею та зниження операційних витрат через оптимізацію процесів також сприяють збільшенню прибутковості. Ефективне управління процентною маржею передбачає синхронізацію строків перегляду ставок за активами та пасивами [6, 23].

Вдосконалення процесів кредитного ризик-менеджменту включає модернізацію кредитних політик та процедур, впровадження сучасних моделей оцінки ризиків, таких як кредитний скоринг та моделі очікуваних кредитних

збитків (ECL), а також посилення внутрішнього контролю за дотриманням встановлених процедур.

Застосування технологій та аналітики даних є ключовим фактором підвищення ефективності управління кредитним портфелем. Цифровізація кредитних процесів, використання Big Data та машинного навчання для точнішої оцінки ризиків та вдосконалення систем моніторингу та звітності сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Стратегічна відповідність передбачає узгодження структури кредитного портфеля із загальною бізнес-стратегією банку, його цільовими ринками та апетитом до ризику, а також розробку планів зростання портфеля з урахуванням прогнозу зовнішнього середовища та доступності ресурсів [18].

Реалізація зазначених напрямів дозволить комерційному банку підвищити якість свого кредитного портфеля, оптимізувати його структуру, збільшити прибутковість та зміцнити систему управління кредитними ризиками в умовах динамічного та нестабільного економічного середовища [18].

Отже, кредитний портфель комерційного банку є одним з найважливіших елементів його активів, що безпосередньо впливає на рівень прибутковості та ризикованості діяльності фінансової установи. Ефективне управління цим портфелем є запорукою стабільності банку, його здатності генерувати доходи та виконувати свої зобов'язання перед вкладниками та іншими кредиторами. Досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризиком кредитного портфеля не є випадковим процесом, а базується на сукупності певних фундаментальних принципів, які визначають саму сутність управління кредитними операціями.

3.2. Застосування методу регресійного аналізу щодо моделювання впливу показників на кредитні ставки АТ КБ «ПриватБанк»

Економічні моделі завжди відображають єдиний вектор розвитку об'єктів, предметів і суб'єктів економічного господарювання.

Метою економічного моделювання є побудова ефективних моделей економічних процесів.

Завданнями економічного моделювання є:

- підвищення ефективності організації;
- побудова спрощених, але репрезентативних описів економічних явищ;
- проведення кількісного аналізу економічних процесів;
- генерація економічних прогнозів;

Кореляційно-регресійний аналіз являє собою процес побудови та дослідження економіко-математичних моделей, представлених у формі рівнянь регресії (або кореляції). Ці рівняння відображають залежність результативної ознаки від однієї або кількох факторних ознак, а також кількісно оцінюють силу їхнього взаємозв'язку.

Методи кореляційно-регресійного аналізу застосовуються для виявлення як об'єктивних, так і суб'єктивних кількісних залежностей, особливо коли існує суб'єктивний аспект або складна функціональна природа досліджуваного об'єкта, і характер взаємозв'язків між змінними є невідомим. В економіці більшість процесів носять імовірнісний характер, а зв'язок між факторами опосередковується впливом різноманітних економічних чинників, що робить результуючі змінні випадковими величинами. У такому контексті кореляція відображає імовірнісну залежність між змінними та параметрами, що визначають алгоритм їхнього взаємозв'язку.

Використаємо модель множинної лінійної регресії, щоб визначити залежність ставки за кредитами (залежна змінна, Y) від інших факторів (незалежні змінні, X_1, X_2, X_3, X_4). Загальний вигляд моделі буде таким:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \epsilon$$

Де:

- Y - Ставки по кредиту АТ КБ «ПриватБанк», %
- X_1 - Рівень інфляції, %
- X_2 - Курс долара (НБУ), %

- X_3 - Ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк», %
- X_4 - Облікова ставка НБУ, %
- β_0 - постійний член (перетин з віссю Y)
- $\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4$ - коефіцієнти регресії, що показують вплив відповідної незалежної змінної на залежну змінну
- ϵ - випадкова помилка

Завданнями економічного моделювання для АТ КБ «ПриватБанк» є моделювання впливу макроекономічних факторів.

На кредитну ставку впливають такі фактори:

- рівень інфляції;
- курс долара (НБУ);
- ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк»;
- облікова ставка НБУ.

Отже, побудуємо економічно-математичну модель залежності ставок по кредиту АТ КБ «ПриватБанк»

Обираємо наступні змінні:

Y_1 – ставки по кредитах АТ КБ «ПриватБанк»

X_1 – рівень інфляції;

X_2 – курс долара (НБУ);

X_3 – ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк»;

X_4 – облікова ставка НБУ.

У підсумку складено два рівняння, які мають такий вигляд: - для АТ КБ «ПриватБанк»: $Y_1 = f(X_1; X_2; X_3; X_4) + \epsilon$

Вищезазначені рівняння є факторними моделями кредитних ставок вказаних суб'єктів господарювання, які показують їх залежність від рівня інфляції, курсу долара (НБУ), облікової ставки НБУ, а також ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк» (для банку). Індекс t означає, що в іншому періоді величини t і $t+1$ набудуть іншого значення.

На наступному кроці потрібно визначити математичне вираження f_t . Для цього побудуємо модель у програмі Excel. Дані наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Чинники, які впливають на ставки по кредитах суб'єктів господарювання

Період	Ставки по кредиту АТ КБ «ПриватБанк», %	Рівень інфляції, %	Курс долара (НБУ), %	Ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк», %	Облікова ставка НБУ, %
1 кв 2021	17	101,3	28,357	9	6
2 кв 2021	17	100,7	27,891	8,5	7,5
3 кв 2021	17	99,8	27,08	8	8,5
4 кв 2021	17	100,6	27,227	8	9
1 кв 2022	18	101,3	29,255	8,5	10
2 кв 2022	18	103,1	34,037	10	25
3 кв 2022	19	101,1	34,037	12	25
4 кв 2022	20	10,7	36,569	13	25
1 кв 2023	20	100,8	36,569	13	25
2 кв 2023	23	100,2	36,569	14	22
3 кв 2023	25	98,6	36,569	14	20
4 кв 2023	25	100,7	36,569	14	15
1 кв 2024	26	100,4	37,557	14	14,5
2 кв 2024	30	100,2	38,949	14	13
3 кв 2024	31	100,6	41,127	14	13
4 кв 2024	31	101,4	41,899	14	13,5

Джерело: складено автором на основі [27, 29, 30]

В подальшому відбувається перевірка якості отриманого рівняння шляхом побудови таблиці дисперсійного аналізу регресійного рівняння.

Таблиця 3.4

Регресивна статистика для АТ КБ «ПриватБанк»

Регресивна статистика	
Множинний R	0,985476
R-квадрат	0,971163
Нормований R-квадрат	0,960677
Стандартна помилка	1,03643
Спостереження	16

Джерело: складено автором на основі таблиці 3.3

R-квадрат показує яку долю загальної дисперсії пояснює рівняння регресії. В моїх розрахунках для АТ КБ «ПриватБанк» воно складає - 0,985476.

Таблиця 3.5

Дисперсійний аналіз АТ КБ «ПриватБанк»

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	4	397,9339	99,48349	92,61283	2,15E-08
Залишок	1	11,81606	1,074187		
Підсумок	15	409,75			

Джерело: складено автором на основі таблиці 3.3

Вплив факторів на ставки по кредитах надано у дисперсійному аналізі.

Таблиця 3.6

Дисперсійний аналіз АТ КБ «ПриватБанк»

	Коэффициенты	Стандартная ошибка	t-статистика	P- Значени е	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95,0%	Верхние 95,0%
У-пересечение	-12,662	2,76613	-4,5775	0,000794	-	-	-	-
Рівень інфляції, %	0,016328	0,012713	1,28431	0,225423	0,01165	0,04431	0,01165	0,04431
Курс долара (НБУ), %	1,00689	0,160505	6,273252	6,06E-05	0,65362	1,36016	0,65362	1,36016
Ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк», %	0,364873	0,315497	1,156503	0,271975	-	1,05927 8	-	1,05927 8
Облікова ставка НБУ, %	-0,36071	0,0477	-7,56209	1,11E-05	-0,4657	-0,25573	-0,4657	-0,25573

Джерело: складено автором на основі таблиці 3.3

У таблиці 3.6 змодельована ситуація впливу рівня інфляції, курсу долара, відсоткових ставок по депозитам (для банку) та облікової ставки НБУ на рівень відсоткових ставок по кредиту АТ КБ «ПриватБанк».

Ця площина описується рівнянням:

$$Y = -12,662 + 0,016328 \cdot (X1) + 1,00689 \cdot (X2) + 0,364873 \cdot (X3) - 0,36071 \cdot (X4)$$

У таблиці 3.7 наведено величини прогнозованих ставок АТ КБ «ПриватБанк» та факторів, що впливають на них.

Таблиця 3.7

Прогноз кредитних ставок АТ КБ «ПриватБанк» та факторів, що впливають на них, %

Період	Рівень інфляції, %	Курс долара (НБУ), %	Ставки по депозитам, %	Облікова ставка НБУ, %	Прогнозована ставка по кредиту, %
1 кв 2021	101,3	28,357	9	6	16,99
2 кв 2021	100,7	27,891	8,5	7,5	16,59
3 кв 2021	99,8	27,08	8	8,5	15,79
4 кв 2021	100,6	27,227	8	9	15,87
1 кв 2022	101,3	29,255	8,5	10	18,05
2 кв 2022	103,1	34,037	10	25	23,26
3 кв 2022	101,1	34,037	12	25	24,00
4 кв 2022	10,7	36,569	13	25	25,07
1 кв 2023	100,8	36,569	13	25	26,59
2 кв 2023	100,2	36,569	14	22	27,73
3 кв 2023	98,6	36,569	14	20	28,43
4 кв 2023	100,7	36,569	14	15	30,23
1 кв 2024	100,4	37,557	14	14,5	30,99
2 кв 2024	100,2	38,949	14	13	32,52
3 кв 2024	100,6	41,127	14	13	34,71
4 кв 2024	101,4	41,899	14	13,5	35,47

Джерело: складено автором самостійно на основі розрахунків

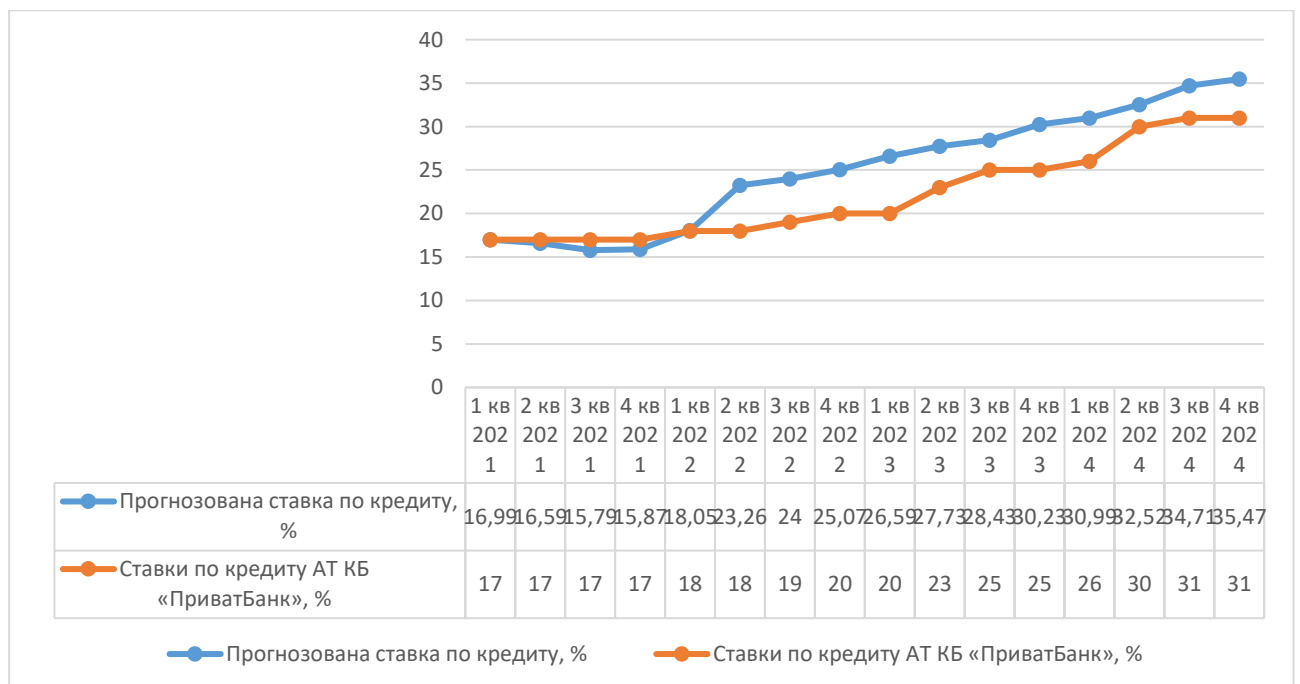

Рис. 3.1. Динаміка рівня кредитних ставок АТ КБ «ПриватБанк», %

Джерело: складено автором самостійно на основі таблиць 3.3 та 3.7

Отже, згідно проведеного аналізу, прогнозується, що рівень кредитних ставок АТ КБ «ПриватБанк» збільшиться протягом кварталів з 2021 року – 4 квартал 2024 року. Протягом більшої частини досліджуваного періоду, особливо після 2021 року, прогнозована ставка мала тенденцію випереджати фактичну ставку за кредитами АТ КБ «ПриватБанк». Це може вказувати на те, що модель враховувала фактори, які чинили тиск на зростання ставок, однак фактична кредитна політика банку реагувала на ці фактори з певним лагом або мала інші стримуючі чинники.

3.3. Рекомендації щодо підвищення якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк»

Аналіз динаміки балансу, якості кредитного портфеля та показників дохідності АТ КБ «ПриватБанк» демонструє позитивні тенденції, зокрема значне зростання кредитного портфеля, скорочення частки непрацюючих кредитів (NPL) та високу ефективність процентного бізнесу [31]. Однак для подальшої оптимізації якості кредитного портфеля та забезпечення його стійкості в умовах мінливого економічного середовища, зокрема з урахуванням наслідків воєнних дій, рекомендуються наступні заходи:

1. Посилення процесів андеррайтингу з урахуванням нових ризиків. Незважаючи на поточне покращення якості портфеля, необхідно продовжувати вдосконалення процедур оцінки кредитоспроможності нових позичальників. Слід акцентувати увагу на аналізі стійкості бізнес-моделей до потенційних макроекономічних шоків, включаючи наслідки воєнних дій, інфляційні та валютні ризики. Впровадження більш глибокого галузевого аналізу та оцінки залежності позичальників від зовнішніх факторів є критично важливим.

2. Проактивний моніторинг та раннє виявлення проблемних кредитів. Подальше вдосконалення систем раннього попередження про погіршення фінансового стану позичальників дозволить своєчасно вживати превентивних

заходів. Регулярний перегляд ковенант, фінансових показників та галузевих тенденцій сприятиме більш ефективному управлінню кредитним ризиком на ранніх стадіях.

3. Стратегічне управління резервуванням. Незважаючи на достатній рівень резервів на покриття NPL, необхідно продовжувати практику консервативного підходу до формування резервів, особливо враховуючи потенційні відкладені наслідки економічної нестабільності. Регулярне стрес-тестування кредитного портфеля за різними макроекономічними сценаріями дозволить оцінити адекватність існуючого рівня резервування.

4. Оптимізація структури кредитного портфеля. Подальша диверсифікація кредитного портфеля за сегментами клієнтів, галузями економіки та строками погашення сприятиме зниженню концентрації ризиків. Збалансований підхід до кредитування різних категорій позичальників дозволить підвищити стійкість портфеля до зовнішніх шоків.

5. Активне управління проблемною заборгованістю. Продовження ефективної роботи з проблемними кредитами через інструменти реструктуризації, рефінансування та стягнення є ключовим для подальшого покращення якості портфеля. Розвиток компетенцій у сфері досудового врегулювання спорів дозволить мінімізувати витрати та зберігати клієнтські відносини.

6. Подальше впровадження технологічних рішень. Активне використання цифрових технологій та аналітики великих даних для вдосконалення процесів андеррайтингу, моніторингу та управління кредитними ризиками сприятиме підвищенню їхньої ефективності та точності. Застосування штучного інтелекту для прогнозування дефолтів та автоматизації оцінки кредитоспроможності має значний потенціал для мінімізації ризиків.

7. Узгодження кредитної стратегії зі стратегічними цілями банку. Забезпечення відповідності структури та якості кредитного портфеля загальній бізнес-стратегії банку та його апетиту до ризику є важливим для сталого

розвитку. Регулярний перегляд кредитної політики та процедур з урахуванням змін зовнішнього середовища та стратегічних пріоритетів банку є необхідним.

Реалізація зазначених рекомендацій дозволить АТ КБ «ПриватБанк» зміцнити позитивні тенденції у якості кредитного портфеля, підвищити його стійкість до потенційних ризиків та забезпечити стабільне зростання прибутковості в довгостроковій перспективі [25].

Міжнародний досвід банківської діяльності свідчить, що основними чинниками погіршення якості кредитного портфеля виступають: недостатня ретельність при розробці стандартів кредитування; застосування надмірно ліберальних умов кредитування за відсутності чітких регламентів; неконтрольоване зростання кредитного портфеля без відповідного резервного забезпечення; неефективність системи раннього виявлення проблемних кредитів; відсутність належного контролю за грошовими потоками клієнтів.

З огляду на це, створення чіткого та дієвого алгоритму управління кредитним портфелем є критично важливим для забезпечення оптимального співвідношення ризику та дохідності, його стабільності та відповідності стратегічним цілям і регуляторним вимогам банку. Запропонований циклічний алгоритм, де результати аналізу та перегляду слугують основою для коригування стратегії та політики на наступний період, є фундаментальним підходом до ефективного управління кредитним портфелем (рис.3.2.)

Важливість такого алгоритму полягає у кількох ключових аспектах. По-перше, він забезпечує системність та послідовність дій на всіх етапах управління кредитним портфелем, від формування стратегії до контролю та перегляду. По-друге, циклічність алгоритму гарантує його адаптивність до змінних внутрішніх та зовнішніх умов функціонування банку. Регулярний аналіз результатів та перегляд стратегії дозволяє своєчасно реагувати на нові ризики та можливості, коригуючи кредитну політику та процедури. По-третє, чітко визначений алгоритм сприяє підвищенню прозорості та підзвітності в процесі управління кредитним портфелем, що є важливим для всіх зацікавлених сторін, включаючи керівництво банку, акціонерів та регуляторні органи.

Рис. 3.2. Етапи управління кредитним портфелем банку

Джерело: складено самотійно на основі[15,23]

По-четверте, наявність ефективного алгоритму є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію кредитних ризиків та максимізацію прибутковості банку в довгостроковій перспективі.

Таким чином, розробка та неухильне дотримання такого циклічного алгоритму є наріжним каменем стабільного та ефективного управління кредитним портфелем комерційного банку.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи проведене дослідження, присвячене аналізу та оптимізації кредитного портфеля комерційного банку, слід зазначити, що ефективне управління кредитними ризиками та забезпечення стабільного зростання якісного кредитного портфеля є ключовими факторами фінансової стійкості та прибутковості банківської установи. В умовах динамічного економічного середовища, особливо з урахуванням нестабільного стану економіку України, питання управління кредитним портфелем набуває особливої актуальності.

1. Досліджено сутність кредитного портфеля комерційного банку. Кредитний портфель комерційного банку визначено як інструмент управління активними операціями банку, метою здійснення яких є підвищення прибутку, ефективності діяльності. Важливими складовими виступають вірно поставлені цілі, що впливають на структуру кредитного портфеля та є визначальними факторами фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості банківської установи.

2. Зазначено, що кредитний портфель комерційного банку складається з різноманітних елементів, класифікованих за різними критеріями відповідно типів портфелю, видів портфелю, напрямками застосування та їх суб'єктної приналежності.

3. Ознайомлення з основними принципами управління кредитним портфелем такими як диверсифікація, ретельна оцінка кредитоспроможності позичальників, визначення та дотримання прийнятного рівня ризику, постійний моніторинг та контроль за кредитним портфелем, формування адекватних резервів на покриття можливих втрат за кредитами, дотримання вимог регуляторних органів та внутрішніх нормативних документів, виявило їхню ключову роль у забезпеченні ефективності кредитної діяльності банку та постійного вдосконалення своїх підходів та інструментів адаптування їх до мінливих умов ринку.

4. Проаналізовано тенденції фінансової діяльності АТ КБ «ПриватБанк» виявлено позитивні зміни статей балансу, за рахунок збільшення

ліквідності та консервативного управління ризиками, скорочення частки інвестиційних цінних паперів, нарощуванні грошових коштів та їх еквівалентів, а також кредитів, зростання власного капіталу за досліджуваний період збільшилось на 32,0 млрд. грн., найбільшу частку в його структурі за чотири роки займає статутний капітал, що дозволило зміцнити капітальну базу.

5. Розглянуто формування кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», що свідчить про ефективне залучення клієнтських коштів та активну кредитну діяльність. За 2020-2024 рр. кредитний портфель збільшився на 57 740 млн. грн. або на 104,94%. Банк активно нарощував кредитування фізичних осіб та юридичних осіб/МСП, що призводить до зміни структури портфеля. Зберігається домінантна роль кредитів за картками у структурі валового кредитного портфеля клієнтів. У структурі кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за секторами економіки за 2021 - 2024 рр. домінувала складова "Кредити та дебіторська заборгованість, що управляються як окремий портфель" з 67,41% у 2021 році до 57,23% у 2024 році та частка кредитів, наданих фізичним особам з 25,45% до 30,56%.

6. Проведено аналіз якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк», що свідчить про надзвичайно успішну динаміку основного процентного бізнесу банку. Спостерігається суттєве зростання як абсолютного обсягу чистого процентного доходу, так і показників, що відображають ефективність формування процентної маржі та дохідність активів. Банк досяг помітного покращення показників якості кредитного портфеля, зокрема, зниження NPL, та підтримував адекватний рівень резервування відносно проблемної заборгованості. Структурні зміни у кредитному портфелі свідчать про адаптацію банку до умов ринку та активізацію роботи в ключових сегментах. Таким чином, аналіз показників підтверджує фінансову стійкість та ефективність АТ «ПриватБанк» протягом досліджуваного періоду.

7. Запропоновано напрямки щодо удосконалення формування кредитного портфеля комерційного банку, що охоплюють комплекс заходів, спрямованих на підвищення якості активів, оптимізацію структури, збільшення прибутковості та зміцнення системи управління кредитними ризиками.

Реалізація цих рекомендацій, що включають посилення андеррайтингу, активний моніторинг, стратегічне резервування та впровадження технологічних рішень, сприятиме мінімізації проблемної заборгованості та забезпеченню фінансової стійкості банку в умовах нестабільного економічного середовища.

8. Застосовано метод регресійного аналізу щодо моделювання впливу показників на кредитні ставки АТ КБ «ПриватБанк». Було виявлено значний вплив ряду макроекономічних та внутрішньобанківських факторів на ставки за кредитами АТ КБ «ПриватБанк», при цьому курс долара та ставки за депозитами продемонстрували найбільш вагомий позитивний кореляційний зв'язок. Отримані результати свідчать про збільшення прогнозованих кредитних ставок проти реальних протягом періоду.

9. Надано рекомендації щодо підвищення якості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк». Виявлені позитивні тенденції зростання та зниження частки непрацюючих кредитів, проте для подальшого зміцнення його якості рекомендовано посилити процеси андеррайтингу, впровадити проактивний моніторинг та стратегічно управляти резервуванням. Оптимізація структури портфеля через диверсифікацію та активне управління проблемною заборгованістю залишаються важливими напрямками. Подальше впровадження технологічних рішень та узгодження кредитної стратегії зі стратегічними цілями банку сприятимуть стійкому розвитку та підвищенню прибутковості кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» в умовах мінливого економічного середовища.

Висновки узагальнюють основні результати проведеного аналізу, висвітлюють ключові тенденції та надають практичні рекомендації щодо оптимізації кредитного портфеля комерційного банку в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Л. Поняття кредитного портфеля комерційного банку і критерії його конкурентоспроможності. *Вісник Національного Банку України*. 2008. № 3. С. 31–33
2. Бондар Є.Я. Особливості кредитування комерційними банками. *Збірник IX Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи Одеського національного економічного університету "Стабілізація фінансово-економічної системи України" 8-9 квітня 2025 року* с.57-59
3. Бровко Л. І., Сорока Ю. В., Бровко Є. І. Аналіз кредитного портфеля комерційних банків України в сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 85 – 89.
4. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем. *Галицький економічний вісник*. 2019. №2(27). С.157 – 163.
5. Волкова Н.І., Шпунярьська Т.І. Оцінка якості кредитного портфеля в умовах сучасних викликів. *Modern Economics*. 2023. № 42(2023). С. 27-34. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V42\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V42(2023)-04).
6. Гавчук І., Марич М. Формування кредитного портфеля комерційного банку URL:<http://intkonf.org/gavchuk-is-marich-mg-formuvannyakreditnogo-portfelya-komertsiynogo-banku>.
7. Гергель А. Напрями аналізу якості кредитного портфеля банку. *Управління розвитком*. Х.: ХНЕУ ім. Семе́на Кузне́ця, 2014. С. 92–94.
8. Глущенко С., Шпортюк В. Фактори попиту на банківські кредити в Україні: моделювання та оцінка. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 1. С. 46-56
9. Гнидюк І. В., Маршук Л. М., Тімошенко Н. М. Сучасний стан дохідності банківського сектору України. *Економіка та суспільство* Випуск # 62 / 2024 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-28> URL:

<file:///C:/Users/aleks/Downloads/3923-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-3831-1-10-20240530.pdf>

10. Демчук Н.І Менеджмент кредитного портфеля банку *Науковий вісник Херсонського державного університету* Випуск 23. Частина 1. 2017 с.154-157. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_23/1/37.pdf
11. Добриніна Л.В. Ефективність інвестиційного портфеля та ризик. EVROPSKÝ ČASOPIS EKONOMIKY A MANAGEMENTU ISSN 2533-4794 (Print); 2533-4808 (Online) с. 158-162 DOI: <http://surl.li/izkxo>
12. Добриніна Л.В., Гаврилюк Ю.В. Особливості побудови оптимального мультиактивного інвестиційного портфеля в умовах невизначеності та ризику *Ефективна економіка* № 5 2024 (0,4 д.а.) URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3829>
13. Добриніна Л.В. Управління інвестиційними процесами на фінансовому ринку в циркулярній економіці: колективна монографія / Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти: монографія / За заг. ред. А. С. Росохатої, М. Г. Мінченко. Суми: Сумський державний університет. 2023. 313 с. 23,56 / 0,58 д.а. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/94661>
14. Дробязко А. О., Любіч О. О., Олійник Д. І. Оптимізація моделей бізнесу державних банків в умовах посилення вимог до фінансової безпеки у 2022 році. *Фінанси України*. 2022. № 1. С. 74-89
15. Єрмошкіна О. В., Букреєва Д. С., Путров А. В. Інструменти удосконалення діяльності комерційного банку в умовах цифрової трансформації. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки. 2022. № 1. С. 184-189.
16. Електронний журнал страхування URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>
17. Калініченко Л. Л. Теоретичні аспекти формування кредитного портфеля банків. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2022. №6. С. 695 – 698.

18. Карпенко Г. В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливості їх інтеграції до світової фінансової системи. *Фінанси України*. 2017. № 2. С.89 – 96.
19. Король М. М., Співак В. О., Куліковська І. В. Сучасний стан показників української банківської системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 47. 2023 С.41-47.
URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/47_2023ua/10.pdf
20. Крамаренко О. Навчальний посібник з дисципліни «Кредитування і контроль» Миколаїв: Вид-во НУК, 2011. 105 с.
21. Ларіонова К., Капінос Г. Проблемна заборгованість банків України в умовах воєнного стану. *Scientific journal “MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS“* URL: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/295/267>
22. Матусевич О. О., Сербін О. О. Сталий розвиток банківського сектору в Україні в умовах воєнного стану. *Агросвіт* № 13, 2024.с. 98-106 DOI: 10.32702/2306-6792.2024.13.98 URL: file:///C:/Users/aleks/Downloads/A+13-2024_St13.pdf
23. Мельник К.М., Бондаренко Н.В., Щербатюк О.П. Проблеми і перспективи розвитку банківського регулювання та нагляду в Україні. *Economic space* № 194, 2024 с.157-163. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.194.157-163> URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/194-157-163-melnyk.pdf>
24. Примостка Л. О., Краснова І. В., Лавренюк В. В., Сембієва Л. М. та ін. Фінансовий бізнес: інновації, фінтех, регулювання: міжнародна колективна монографія. Київ: КНЕУ, 2022. 375 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1306f40b-6b52-4c5d-a6df-39d5df86f49f/content>

25. Рац О.М. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск 47. 2023. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29043/1/Rats.pdf>
26. Руцишин Н. М., Пелех О. Р., Козак А. Р., Криворучко Н. М. Сучасний стан банківської системи України та перспективи її розвитку. *Herald of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*. No 75, 2024 с.27-36. URL:<http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1512/1423>
27. Огляд банківського сектору. Періодичні видання національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2022-08.pdf?v=4
28. Оніщенко С. В., Березовик В. М., Бабенко-Левада В. Г. Оцінка стратегій управління кредитними ризиками в банках України. *Економіка та суспільство*. Випуск 71. 2025 DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-107>
29. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/>
30. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
31. Ситник Н.С., Прицак Я.М. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки. *«Молодий вчений» Економічні науки*. №6. (118), 2023. С.94-98.
32. Степаненко К. Р. Особливості формування кредитного портфеля банку http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_3_2016ua/30.pdf
33. Оніщенко С., Дроздов Є. Банківське кредитування суб'єктів господарювання: 2021-2024. *Scientia fructuosa*. 2024. № 4 с.155-168. DOI: 10.31617/1.2024(156)09 URL: <file:///C:/Users/aleks/Downloads/8%D0%9E%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
34. Шалигіна І. В. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки* No 2 (49), 2. С. 186-194. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-29> URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/959/918>

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 836
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основи засоби	11	5 228	8 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інші забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 796
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 081)
Резерви та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до друку та підписано 18 квітня 2023 року

Г. Бьош
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Продовження Додатку А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 906	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 788)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 226
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 608	(7 666)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 612)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г. Бьох
Голова ПравлінняГ. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2023 року

	Прим.	31 грудня 2023	31 грудня 2022 (як перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>			
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	152 282	94 191
Кредити та аванси банкам	7	134 237	103 837
Кредити та аванси клієнтам	8	92 019	68 084
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		271 847	239 752
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 376	95 716
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	171 471	143 920
- за амортизованою собівартістю	9	-	116
Поточні податкові активи	25	4	9 079
Інвестиційна нерухомість	10	2 340	2 155
Основні засоби	11	5 127	5 228
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 563	1 389
Відстрочені податкові активи	25	1 952	1 100
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	9 493	6 498
Інші нефінансові активи	13	9 094	9 189
Напоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		20	64
Загальна сума активів		680 008	540 596
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	14	555 525	471 970
Інші залучені кошти	15	2 630	128
Поточні податкові зобов'язання	25	25 790	-
Інші фінансові зобов'язання	16	3 038	2 634
Забезпечення у т.ч.:	17	5 438	5 804
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 111	1 280
- інше забезпечення		4 327	4 524
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 741	2 271
Загальна сума зобов'язань		595 162	482 807
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	(1 741)	(15 168)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерви та інші фонди банку	19	12 959	11 449
Накопичений дефіцит		(144 629)	(156 749)
Загальна сума власного капіталу		64 646	57 789
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		680 008	540 596

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьош
Голова Правління

В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

Продовження Додатку Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"**Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року**

У мільйонах українських гривень	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентні доходи в т.ч.:		66 230	43 089
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	61 614	38 905
- інші процентні доходи	20	4 624	4 781
Процентні витрати	20	(6 616)	(3 768)
Чистий процентний дохід		59 622	39 918
Прибуток від зменшення корисності та сторикування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(4 588)	(15 396)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		55 034	24 522
Комісійні доходи	22	41 589	32 945
Комісійні витрати	22	(17 150)	(12 505)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		10 174	14 655
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(1 076)	(7 760)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 266	119
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	4 648	2 608
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		185	267
Витрати на виплати працівникам		(10 552)	(10 096)
Амортизаційні витрати	11	(2 175)	(1 970)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 446)	(10 473)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	194	(885)
- адміністративні та операційні витрати	23	(11 140)	(9 588)
Інші доходи	24	2 173	2 815
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(407)	(458)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		72 766	34 672
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(35 001)	(4 474)
Прибуток за рік		37 765	30 198

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бюш
Голова ПравлінняВ. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	151 768	152 282
Кредити та аванси банкам	7	86 589	134 237
Кредити та аванси клієнтам	8	112 761	92 019
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		375 094	271 847
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	110 699	100 376
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	204 240	171 471
- за амортизованою собівартістю	9	60 155	-
Поточні податкові активи	26	4	4
Інвестиційна нерухомість	10	2 005	2 340
Основні засоби	11	5 173	5 127
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 972	1 563
Відстрочені податкові активи	26	1 629	1 952
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	13 495	9 493
Інші нефінансові активи	13	9 932	9 094
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	14	1 006	20
Загальна сума активів		761 461	680 008
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	15	621 596	555 525
Інші залучені кошти	16	6 199	2 630
Поточні податкові зобов'язання	26	21 553	25 790
Інші фінансові зобов'язання	17	4 072	3 038
Забезпечення у т.ч.:	18	6 013	5 438
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 045	1 111
- інше забезпечення		4 967	4 327
Інші нефінансові зобов'язання	19	2 884	2 741
Загальна сума зобов'язань		662 317	595 162
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	2 555	(1 741)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерви та інші фонди банку	20	14 847	12 959
Накопичений дефіцит		(136 518)	(144 629)
Загальна сума власного капіталу		99 144	84 846
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		761 461	680 008

Затверджено до випуску та підписано 18 березня 2025 року.

Карл Мікаель Антоніері
Голова Правління

Л. П. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

Л. П. Чалістрак
В. о. Головного бухгалтера

Продовження Додатку В

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентні доходи в т.ч.:		77 594	66 238
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	21	72 893	61 814
- інші процентні доходи	21	4 701	4 424
Процентні витрати	21	(10 706)	(6 616)
Чистий процентний дохід		66 888	59 622
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	22	(2 072)	(4 588)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		64 816	55 034
Комісійні доходи	23	46 602	41 589
Комісійні витрати	23	(18 834)	(17 150)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		5 497	10 174
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(3 201)	(1 076)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 093	1 266
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	10 298	4 648
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		41	185
Витрати на виплати працівникам		(12 484)	(10 552)
Амортизаційні витрати	11	(2 731)	(2 175)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	24	(11 341)	(10 946)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	18, 24	(609)	194
- адміністративні та операційні витрати	24	(10 732)	(11 140)
Інші доходи	25	1 619	2 173
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(376)	(407)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		81 004	72 766
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	26	(40 863)	(35 001)
Прибуток за рік		40 141	37 765

Затверджено до випуску звітності 18 березня 2025 року.

Карп Михайло Сергійович
Голова ПравлінняЛ. В. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань
Фінансів)Л. П. Чапістрак
В. о. Головного бухгалтера